

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Spontánní hra dětí v mateřských školách
Bakalářská práce

Autor: Lucie Novotná
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Kabešová, MBA
Oponent práce: Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph. D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Lucie Novotná
Studium:	P18P0599
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Název bakalářské práce:	Spontánní hra dětí v mateřských školách
Název bakalářské práce AJ:	Spontaneous play of children in kindergartens

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem mé bakalářské práce je zaměřit se na volnou hru dětí (v posledním roce před zahájením povinné školní docházky) a na rozdíly volné hry v městských a vesnických mateřských školách. Dalším cílem bude také zjistit, jaká hračka se objevuje při spontánní hře nejčastěji. V teoretické části se zaměřím na pojem vývojové období dítěte předškolního věku, hra, především pak spontánní hra, hračka. Ve své praktické části použiji metodu pozorování a metodu rozhovoru s učitelkami v mateřských školách.

CAIATI, Maria, Světlana DELAČOVÁ a Angelika MÜLLEROVÁ. Volná hra: zkušenosti a náměty. Praha: Portál, 1994. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-7178-011-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Hry v mateřské škole v teorii a praxi. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0852-3.

BARTUŠKOVÁ, Marie a kol., 1976. Pedagogika předškolního věku. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 64-34-02.

Garantující pracoviště:	Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Gabriela Kabešová, MBA
Oponent:	Ing. et Ing. Mgr. Marie Herynková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	5.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 4. 2021

Lucie Novotná

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala mé vedoucí práce Mgr. Gabriele Kabešové, MBA za vstřícnost, trpělivost, rady a pomoc při psaní mé bakalářské práce.

Anotace

NOVOTNÁ, Lucie. Spontánní hra dětí v mateřských školách. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. Bakalářská práce

Cílem mé bakalářské práce je zaměřit se na volnou hru dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky a na rozdíly volné hry v městských a vesnických školách. Dalším cílem bude také zjistit, jaká hračka se objevuje při spontánní hře nejčastěji. V teoretické části jsem se věnovala pojmu hra, spontánní hra, vývojové období dítěte, hračka, význam hračky, druhy her a prostory pro volnou hru. V praktické části jsem použila metodu pozorování, a dále pak metodu rozhovoru s pedagogy mateřských škol. Díky pozorování jsem mohla proniknout do světa hry dětí. Vysledovaná data jsem zapsala a nadále s nimi pracovala. Dále jsem pak data porovnávala s cíleným rozhovorem s pedagogy mateřských škol.

Klíčová slova: Hra, Spontánní hra, Vývojové období předškolního věku, hračka

Anotation

Novotná, Lucie. Spontaneous play of children in kindergartens. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové. 2021. Bachelor thesis.

The aim of my bachelor thesis is to focus on a free play among children in the pre-school age and on the differences of the free play in the town schools and village schools. Another goal is to determine the most used toy during the free play. In the theoretical part I defined the term play, toy and its meaning, kinds of games and the space required for the free play. In the practical part consists of monitoring and interviewing the staff of kindergartens. The monitoring allowed me to get into the world of children's games. The data required through this methodology has been written down and afterwards processed to my use. Also, the mentioned data has been compared with the targeted interview with the teachers from kindergartens.

Keywords: play, spontaneous game, development of a pre-school child, toy

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017. (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 30. 4. 2021

Podpis studenta:

Obsah

Úvod	11
1 Vývojové období dítěte v předškolním věku	13
1.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky	13
1.2 Vývoj řeči	14
1.3 Myšlení	14
1.4 Sociální role v souvislosti s hrou	15
2 Hra	16
2.1 Definice hry	16
2.2 Volná hra a její význam	17
2.3 Znaky hry	18
2.4 Funkce a vývoj hry v předškolním věku	19
2.5 Druhy her	20
2.5.1 Roger Caillois a jeho třídění her	21
2.6 Motivace a prostory ke hře	22
2.7 Hra chlapců a hra dívek	23
2.8 Role učitele při hře	24
3 Hračka	26
3.1 Historie hračky, lidové hračky a současná doba	27
3.2 Výběr vhodné hračky	27
3.3 Druhy a materiál hraček	28
3.3.1 Hračky ve starším předškolním věku	29
3.4 Požadavky, kritéria a hodnocení hraček	30
3.5 Funkce a využití hračky při hře	30
4 Shrnutí	31
5 Vymezení výzkumného problému	32

5.1	Cíl výzkumu	32
5.2	Výzkumné otázky.....	32
5.3	Metody výzkumu	32
5.4	Charakteristika mateřských škol	33
5.5	Výsledky pozorování	34
5.6	Shrnutí výsledků pozorování.....	50
5.7	Výsledky rozhovoru	51
5.8	Shrnutí výsledků rozhovoru	53
6	Zhodnocení výzkumu	54
7	Shrnutí	55
	Závěr	56
	Seznam použité literatury	58
	Elektronické zdroje	60
	Seznam tabulek	61
	Seznam příloh.....	62

Úvod

Předškolní období je dle mého názoru nejdůležitější částí života dítěte. Dítě se zde setkává s hrou, která je pro něj každodenní činností a díky ní si utváří svoji celkovou osobnost. Znamená to tedy, že dítě si nejen hraje, ale učí se, komunikuje a rozvíjí se. Existuje mnoho publikací, ve kterých každý z autorů nahlíží na danou problematiku trochu jinak. Chtěla jsem tedy prostudovat co nejvíce knížek a zamyslet se nad myšlenkami a názory vybraných autorů.

Proto jsem si pro svou bakalářskou práci zvolila téma „Spontánní hra dětí v mateřských školách“. Už při návštěvách mateřských škol během studia mě velmi bavilo pozorovat volnou hru dětí. Mnohdy jsem se udivovala nad tím, s čím si děti dokáží hrát, a jak si dokáží hrát. Připouštím ale, že jsem se párkrát setkala s dětmi, které bez motivace nedokázaly využít prostor pro volnou hru.

Už při absolvování praxí jsem si záměrně vybírala mateřské školy jak ve městě, tak na vesnici, abych sama posoudila, zda uvidím v dětské hře nějaký rozdíl. Mnohdy mi přišlo, že děti na vesnici více využívají námětové hry. Setkala jsem se například s tím, že si hrají na doktory v postavené nemocnici z kostek, na rodinu v kuchyňském koutku, ale i na zemědělce, který sklízí úrodu z polí. Mezi dětmi se našly i tací, co vyhledávaly práci u stolečku, kdy zastupitelnou roli měly didaktické nebo společenské hry. Děti z vesnické školky působily dojmem, že k volné hře nepotřebují tolik motivace, jako děti ze školky městské. Tuto domněnku jsem získala z návštěvy v jedné školce ve městě. Díky dalšímu pozorování v jiných městských školkách jsem své mínění přehodnotila. Děti z města při své hře využívaly také námětové hry, avšak byly zde více zastoupeny hry konstruktivní. Děti bylo nejčastěji vidět u hry se stavebnicemi, z kterých stavěly různé dráhy, dále pak s kostkami, z kterých vznikaly domy, ale i u stolečku s pískem. Při těchto činnostech jsem mohla vyzorovat radost dětských tváří a zaujetí hrou. Díky tomu jsem pochopila, že každé dítě je jiné a preferuje různé druhy her a nezáleží, kde školku navštěvuje.

Abych svůj názor potvrdila či vyvrátila, bylo nutné volnou hru více pozorovat v různých mateřských školách. Proto jsem si zvolila dvě mateřské školy na vesnici a dvě mateřské školy ve městě, kde jsem pozorování prováděla. Vybranou skupinou pro mé pozorování byly děti s povinnou předškolní docházkou.

V teoretické části jsem se zaměřila na nejdůležitější pojmy, které se tohoto tématu týkají. Jde především o pojem vývojové období dítěte, hra její druhy a funkce, spontánní hra a hračka.

V praktické části jsem použila metodu pozorování a metodu rozhovoru s pedagogy mateřských škol. Vysledovaná data jsem zaznamenávala a nadále s nimi pracovala. Poté jsem je porovnávala s cíleným rozhovorem s pedagogy mateřských škol.

Cílem bakalářské práce bylo tedy zaměřit se na volnou hru dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Dále také zjistit rozdíly volné hry ve vesnických a městských mateřských školách. Zjistit, jaká hračka se při spontánní hře nejčastěji objevuje, byl také jeden z cílů.

Díky této bakalářské práci mám možnost se do tématu spontánní hry lépe položit a celkově se zaměřit na pojem hra předškolního věku ještě blíže.

1 Vývojové období dítěte v předškolním věku

„Období předškolního věku je Eriksonem (1963) označováno jako věk iniciativy. Jeho hlavní potřebou je aktivita a sebeprosazení jako důsledek této aktivity“ (Vágnerová, 1999, s. 107).

Pod pojmem předškolní věk si představíme období dítěte ve věku od 3 do 6 let. Toto období končí nástupem dítěte do základní školy (Skorunková, 2013).

Vágnerová (1999) uvádí, že předškolní období trvá přibližně od tří do šesti let věku dítěte. Tato fáze končí v individuálně rozličné časové lokalizaci, protože není určena pouze fyzickým věkem, ale hlavně nástupem do školy.

Předškolní věk je obdobím, kdy se dítě rozvíjí po všech stránkách. Začíná lépe ovládat řeč, navazuje sociální vztahy, učí se řešit dané situace a utváří tak svoji osobnost.

Nejen že v tomto období nastává veliký rozvoj řeči, ale dochází také k rozvoji dětského myšlení a fantazie. Dítě je v tomto věku neobyčejně podnikavé, milé a zvědavé. Mezi jeho silné stránky také patří neúnavnost. Rádo poslouchá pohádky a dokáže se u nich soustředit. V tomto věku dítě touží po pochvalě a ocenění. Okruh lidí, se kterými přichází dítě do kontaktu, se postupně rozšiřuje, má tedy možnost poznat nové vztahové situace a zkušenosti (Vymětal, 1999).

Pro období předškolního věku je typické používání slova proč. Děti si hrají cíleně, systematicky a rády. Hra je stěžejní činností tohoto období (Charakteristika vývoje dítěte předškolního věku, 2021).

1.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky

Hrubá a jemná motorika má veliký podíl na rozvoji jedince. Zahrnuje totiž všechny jemné a hrubé pohyby, celkovou obratnost a pohyblivost a jejich koordinaci (Kantorová, 2017).

K hrubé motorice patří rozvoj pohybové obratnosti a koordinace. Dítě se například učí přejít po úzké lávce, nebo lézt po různých prolézačkách. Chůzi již ovládá bez problémů. Děti v předškolním věku mezi sebou poměřují své výkony a zkoumají, kdo je jak rychlý (Vágnerová, 2000 In Skorunková, 2013).

V tomto věkovém období je jemná motorika ve fázi zdokonalování. Dítě ji trénuje například pomocí různých stavebnic, stolních her, nebo při kreslení. Během kreslení tříleté dítě dokáže napodobit kruh i čáru, ve čtyřech letech křížek, v pěti čtverec a v šesti letech trojúhelník. Dítě ve věku tři let obvykle něco nakreslí a svůj výtvar pojmenuje až po dokončení díla. V předškolním věku je první ztvárnění postavy člověka takové, kdy dítě kreslí hlavonožce. To znamená, že nakreslí nejdříve hlavu, ze které vedou nohy dolů a ruce do stran. Čtyřleté dítě kreslí postavu již s trupem. Během kreslení často mění názor na to, co právě maluje, začíná a kreslí například „strom“, ale při dokončení kresby řekne, že nakreslil sluníčko. V pěti letech již dítě ví, co chce malovat a kresba je mnohem detailnější (Langmeier, Krejčíková, 1998 In Skorunková, 2013).

1.2 Vývoj řeči

Během tohoto období se vývoj řeči, tedy verbální komunikace postupně zdokonaluje, jak ve formě, tak v obsahu. Dítě se rozvíjí především díky komunikaci s dospělými (Vágnerová, 2000).

Zjišťuje, že pomocí řeči už dokáže lépe komunikovat. Umí používat slova, která již někde zaslechlo. Samo dokáže vyřešit problém. Zvládne tvořit delší věty a souvětí. Je všímavé a rádo se učí novým pojům.

Jedinec v předškolním věku využívá tzv. egocentrickou řeč, znamená to tedy, že si dítě povídá samo pro sebe. Plánuje si, co dalšího bude dělat a jak to bude dělat. Tato řeč se postupně dostává do fáze vnitřní řeči.

Předškolák v tomto věku pokládá otázky typu „Jak to dělá?“, „Proč to dělá?“. Ptá se tedy spíše na otázky, které jsou zaměřené na objasňování příčin a funkce (Čačka, 2000).

V tomto období se stále můžeme setkat s dětskou patlavostí, kdy při vyslovování slov není řeč ještě plně dokonalá. Avšak postupem času se řeč zdokonaluje. Dítě zná říkanky, své jméno, pojmenuje barvy a zkouší užívat různé definice (Langmeier, Krejčíková, 1998 In Skorunková, 2013).

1.3 Myšlení

Již kolem 4 let se symbolické myšlení mění na vyšší úroveň, a to na myšlení názorné, intuitivní. Dítě usuzuje podle konkrétní skutečnosti, kterou on sám viděl. Důležitým

znakem ve vývoji myšlení je egocentrismus. Dítě nebere v potaz žádné jiné hledisko než vlastní. Nechápe, že různé situace může posuzovat z mnoha hledisek (Skorunková, 2013).

Dítě v tomto období zapojuje do úsudku především vlastní fantazii. Neživým věcem přiřazuje vlastnosti zvířat a neživé věci polidšťuje. Můžeme tedy říci, že se zde setkáváme s pojmem animismus a antropomorfismus. Dále pak je důležité si zmínit pojem artificialismus. Objevuje se zde také pomalé chápání času, kdy se dítě řídí pomocí opakujících se jevů (Vágnerová, 2000 IN Skorunková, 2013).

Fantazie je pro děti velmi důležitá, neboť se pomocí ní dostávají do světa her. Vytváří, zkoumají a zkouší různé činnosti.

Dítě v předškolním věku již také chápe orientaci v prostoru. Rozumí pojmům nahoře, dole, daleko, blízko a snaží se rozlišit pojmy vpravo a vlevo. Začíná také rozumět matematickým vztahům (Říčan, 2004).

1.4 Sociální role v souvislosti s hrou

Sociální rozvoj můžeme chápat jako rozvoj vztahů ať už mezi jednotlivci nebo ve skupině. Děti vyhledávají stále více své kamarády a zajímají se právě o to, jak by si s nimi mohly hrát. To ve všech směrech upravuje, ovlivňuje a prohlubuje jejich sociální chování. Dítě dokáže respektovat druhé a počítá s tím, že samo bude respektováno a přijímáno. Ačkoli dítě touží ve své hře po partnerovi, neznamená to, že když se děti u hry sejdou, jsou mezi nimi sympatie a ideální vztahy (Kořátková, 2005).

„Proces hry ve skupině dětí je velmi dynamický“ (Kořátková, 2005, s. 22).

Děti při své hře zpřesňují svoje vyjadřování, učí se naslouchat kamarádovi, přemýšlet a také volit z jednotlivých variant. Zkouší se mezi sebou domluvit na tématu, postupu i záměru (Kořátková, 2005).

Jsou chvíle, kdy dítě opravdu vyhledává kontakt, a chce si s druhými hrát. Ne vždy se, ale s jiným jedincem shodují. Proto je třeba, dát dítěti prostor pouze jen pro jeho hru.

2 Hra

Hra je činnost, kterou dítě provádí spontánně. Nepotřebuje k tomu iniciativu dospělého, obvykle si poradí samo a vymyslí spoustu zajímavých nápadů. Dítě se pomocí hry rozvíjí, učí se a dozvídá se spoustu nových informací. Každý z nás může považovat hru za součást našeho života. Hra je ovšem nejdůležitější právě v předškolním věku, kdy dítě hraním tráví většinu svého času. Hra je typickou činností pro tento věk. Hrou jako takovou, tedy samotným pojmem se zabývá spoustu známých autorů.

Samotnou hrou se již zabýval Jan Amos Komenský, který ji považoval za velmi důležitou činnost v předškolním věku. Hru vnímal jako prostředek rozvoje jedince v průběhu celého života.

Hra jako individuální činnost pomáhá dítěti poznat nejen sebe samého, ale i poznávat jeho okolí. Ve své hře se dítě učí se s někým ztotožnit a napodobit ho. Dále si také mnohé objasňuje a poznává. Hru můžeme také popsat jako společnou činnost skupiny dětí, které se řídí určitými pravidly a respektují stanovené normy (Opravilová, 1988).

Hra je dobrovolná a spontánní, dítě si při ní osvojuje svým tempem poznatky o fungování světa. Pro dítě je hra radostí, baví ho, přináší mu uvolnění a potěšení. Mnohdy se stává, že se do své hry ponoří natolik, že nevnímá okolní svět. Zapomíná na to, že hra je vlastně „jen jako“. Hra má vždy nějaký význam, je smysluplná a něco přináší. Dítě ve své hře zrcadlí své poznatky a zkušenosti, které jsou pro rodiče, a především pak pro pedagogy zpětnou vazbou a současně také námětem, jak dítě dále rozvíjet (Bendová, 2014 In Hladíková, 2018).

2.1 Definice hry

Pojmem hra se již zabývalo a stále zabývá mnoho autorů. Existuje již spoustu definic tohoto pojmu. Každý z autorů se nad pojmem hra zamýšlí jinak, proto definice hry bude pokaždé trochu odlišně interpretována.

Mazal definuje hru jako „*Činnost provázející člověka od počátku jeho života až do jeho konce. Je to reálná aktivita, která má určité charakteristiky a po celý náš život je hra tou kategorií, kterou měníme nejen sebe, ale i své okolí významněji, než si mnohokrát uvědomujeme*“ (Mazal, 2000, s.7).

Dle Jirásk, Vančurové a Havlínové *„je hra náplní dětství, její účastníci v ní žijí intenzivním životem, vkládajíce do ní všechny své schopnosti, rozum i cit“* (Jirásek, Vančurová, Havlínová, 1983, s.31).

„Dětská hra je stejně opravdová, pro děti zásadní a významně přínosná činnost, jako je pracovní klání dospělých“ (Kořátková, 2005, s. 23).

2.2 Volná hra a její význam

Ve své práci využívám pojem volná hra a spontánní hra jako synonymní. Dle mého názoru se jedná o jednu z nejdůležitějších činností dítěte.

Caiatiová a kol. (1994) uvádí: *„neumím si představit, jak by mohl člověk lépe splnit úkol podporovat hravost a chápat dětské potřeby a trvale dosáhnout prosociálního chování a samostatnosti než pomocí volné hry.“*

Jedná se o činnost, kdy si dítě samo volí záměr, hračku, námět, ale i herní partnery. Pomocí volné hry dítě vytváří, zkouší, realizuje a ověřuje hru podle stupně rozvoje tempa. Toto všechno je založeno na vlastních zkušenostech a dostupných podnětech (Průcha, Kořátková. 2013).

Čas, kdy se dítě věnuje spontánní hře, je v předškolním věku velmi důležitý tedy nezbytný. Dítě při ní naplňuje svoje vědomosti, potřeby, zkušenosti, zájmy a individuální tempo, vzájemnosti a dětské vztahy, které pro sociální učení mají nenahraditelnou hodnotu (Kořátková, 2005).

Dítě si při spontánní hře samo volí spoluhráče, formu, hračky, materiál a prostředky. Je na dítěti, zda se hry zúčastní jako pozorovatel, nebo jako hráč. Do hry dítěte bychom měli vstupovat, pokud si to ono samo přeje nebo jeli to nezbytně nutné. Hra by nikdy nikoho neměla ohrozit nebo nějak obtěžovat. Neměla by být v žádném případě destruktivní vůči prostředí a hračkám, kde si dítě hraje. Ve hře by se neměly objevovat asociální prvky, či šikana. Učitel nebo učitelka může do hry vstoupit třeba jako pomocník nebo spoluhráč. Může dítěti nabídnout své nápady, pomáhat mu při řešení různých konfliktů nebo kontrolovat chování dítěte (Svobodová, 2010).

„Volnou hru budeme chápat jako takovou činnost, při které si dítě samo volí námět, záměr a chce spontánně cosi prozkoumávat, zkoušet, ověřovat, vytvářet. Volí si k tomu podle vlastního uvážení nebo podle dohody s dětským partnerem hračky,

zástupné nebo doplňkové předměty, místo ke hře a jeho úpravu, role a způsob jejich ztvárnění, možnosti a podmínky pro souhru s druhými“ (Kořátková, 2005, s. 16,17).

Volná hra je pro dítě velmi důležitou činností. Je třeba, aby dítě pro hru mělo prostor. Dítě se hrou učí, zdokonaluje, vytváří různé návrhy, samo vybírá, s čím si bude hrát. Jedinec si také sám může zvolit, s kým a jak si chce hrát. Při hře tvoří záměr, volí náměť a způsob, jakým bude hra provedena. Dítě pomocí hry utváří svoji osobnost.

2.3 Znaky hry

Podle paní Kořátkové (2005) řadíme mezi znaky hry zaujetí, spontánnost, radost, fantazii, tvořivost, opakování a přijetí role.

Zaujetí hrou může být tak silné, že dítě nevnímá okolní svět, ale soustředí se pouze na svoji činnost, kterou si ono samo vybralo. Nechce tedy přijímat podněty, které jsou mu určeny, a s hrou nesouvisí. Svou hru nechce opustit. Spontánnost je velmi viditelná při bezprostředním jednání, různorodé improvizaci a v přirozeném aktivním chování. Dítě samo vymýšlí podněty pro hru, stanovuje své záměry a cíle. Dále pak také vysvětluje svůj motivační kontext. Uspokojení a radost vyplývá z výrazu tváře dítěte. Můžeme se setkat s tím, že dítě se při hře bude smát nahlas, usmívat, vyjadřovat radost různými gesty a pohyby. Z dětské hry je na dítěti vidět nadšení, radost a spokojenost. K prožitku ze hry mnohdy nechybí ani samomluva, která umocňuje a konkretizuje emoce (Kořátková, 2005).

Je velmi milé a příjemné sledovat dítě při hře, když vidíme, že ono samo je spokojené a daná činnost ho naplňuje. Sledovat úsměv a radost v jeho tváři je při volné hře velmi důležité.

Fantazie má mezi 3. – 6. rokem významnou roli. Dovoluje dětem zapojit do hry jejich představy a zkušenosti. Tvořivost učí děti vytvářet něco nového, originálního. Povahu má velmi různorodou od prostředků orientující se na pohybovou a tělesnou tvořivost až po hledání slovních spojení, jazykových výrazových prostředků a novotvarů. Opakování je jedním z velmi významných znaků hry. Dítě se ke hře, kterou vyzkoušelo, vrací. Je velmi spokojené, když se může znovu ocitnout v situaci, která mu přinášela potěšení. Přijetí role během hry je velmi důležité. Dítě se dokáže vžít do druhých, prozkoumává jejich jednání a chování. Určité situace si dítě přetváří podle

sebe, tedy si v nich zvolí svoji roli. Naplňuje ji pomocí toho, co již vyzkoušel a podle svých zkušeností a představ (Kofátková, 2005).

Suchánková (2014) zmiňuje mezi znaky hry také svobodu. Je to to nejdůležitější, co vlastně dělá hru hrou. Do hry nemůžeme nikdy nikoho nutit. Každý má právo na to, se sám rozhodnout, zda si chce hrát, jak a s kým.

2.4 Funkce a vývoj hry v předškolním věku

Hra by měla plnit několik důležitých funkcí. Radit mezi ně můžeme například funkci terapeutickou, relaxační, diagnostickou preventivní nebo stimulační.

Další funkcí je uspokojování potřeby dítěte účastnit se života dospělých. Hra pomáhá dítěti porozumět a orientovat se ve světě. Dítě si hraje, kdy ono chce, s čím chce a jak chce. Cíl hry je v činnosti samotné (Opravilová, 1998).

Funkce hry se může týkat několika oblastí ve vývoji dítěte. Tělesná a pohybová stránka je velmi důležitá, a u hry se rozvíjí z velké části. Například při manipulaci s hračkami si upevňuje různé návyky a pohyby. Každá hra, kterou dítě vykonává, má veliký vliv na rozvoj motoriky a psychické úrovně dítěte. Zdokonalování řeči při hře je také velmi důležitou součástí. Samotná řeč je totiž ve velmi blízkém vztahu s funkcí poznávací. Funkce, kterou bychom neměli opomenout, je funkce vzdělávací. Dítě se totiž při hře učí naprosto spontánně, rádo věci opakuje. Citová funkce je jedna z velmi důležitých funkcí. Dítě se ve hře uvolní, má ze hry radost, je spokojené. Hra má také funkci společenskou, kdy dítě při hře přichází do styku nejen s dospělými, ale i s dětmi (Monatová, 1972).

Při nástupu dítěte do MŠ se často setkáváme, že si dítě po většinu času hraje samo. Nevyhledává pro hru žádné spoluhráče. Poté začíná fáze paralelního hraní, to znamená, že si děti hrají vedle sebe. Po nějakém čase dítě postupně začíná společnost vyhledávat a chce si hrát s novými kamarády.

Z individuální hry jednoho dítěte, se začíná stávat hra společná. Dítě již využívá hračky záměrně, většinou jako doplnění k nějaké hře (Klindová, Rybárová, 1974).

Období od 3 do 6 let nazýváme zlatým věkem hry. Hra je pro dítě velmi důležitá, jedná se o převládající činnost. Ve srovnání s předcházejícím vývojovým obdobím, je hra předškolního dítěte složitější na organizaci a obsahově bohatší. Dítě si již nehraje samo, ale vyhledává hru ve skupině. Často se setkáváme se hrami námětovými, mezi které

patří hra na rodinu, na lékaře apod. Dítě v předškolním věku se při hře již soustřeďuje na mnoho detailů. Ke hře mu nestačí pouze například kočárek pro panenku, ale už chce mít k panence i různé oblečky a doplňky. Do her se také zapojuje více dětí, stávají se složitějšími, obohacují se. (Mišurcová, 1980 IN Bambasová, 2013). Při hře námětové začíná věta dítěte velmi často slovy „já jsem.“

Setkáváme se i s konstruktivními hrami, mezi které patří stavění z kostek, modelování, hry s pískem atd. Dítě také využívá hry s pravidly, tedy hry didaktické nebo pohybové.

2.5 Druhy her

Můžeme najít několik autorů, kteří se ve svých publikacích zabývají právě touto problematikou. Mezi tyto autory řadíme například paní Košťátkovou, paní Opravilovou nebo pana Zapletala. Oni sami ve svých knížkách typy her popisují. Jak již jsem zmiňovala na začátku své bakalářské práce, není zde jednotná definice pro pojem hra, a ani tak nenajdeme vždy jedno, a to samé rozdělení her.

Hry můžeme dělit do dvou velkých skupin. Jedná se o hry tvořivé a hry s pravidly. S oběma typy her se v mateřské škole setkáváme.

Mezi tvořivé hry řadíme hry konstruktivní, námětové a dramatizující. V mateřských školách se nejvíce uplatňují hry námětové, které jsou postupně obohacovány o nové prvky. Mnohdy se prolínají s konstruktivní hrou. Při námětové hře si dítě hraje na něco, na někoho. Konstruktivní hry jsou takové hry, kdy si dítě hraje s rozmanitým druhem materiálu, například se stavebnicemi. Dítě se velmi těší na to, jaký bude výsledek. Je zde kladen důraz na jemnou motoriku, která se při těchto činnostech rozvíjí. Poslední dramatizující hry se značí tím, že si děti samy vymyslí například nějaké divadlo. Dítě se naučí samo vyjadřovat a vystupovat před ostatními dětmi.

Hry s pravidly v sobě ukrývají hry pohybové a hry didaktické. Pohybové hry rozvíjí hlavně tělesnou stránku dítěte. Dítě se dále učí respektovat pravidla a ostatní kamarády. Také se učí prohrávat a vyhrávat. I když mezi hry pro předškolní děti zařazujeme hry spíše nesoutěživého typu. Hry didaktické jsou naopak takové, kdy dochází hravou formou k učení. Dítě něco procvičuje, učí se, ale samo to nevnímá (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

Duplinský (1993) rozděluje hry do několika skupin. Patří mezi ně hry konstruktivní, manipulační, námětové, napodobivé, kombinační a fantazijní.

Sociální role ve hře hraje také veliký význam. My můžeme sociální roli rozdělit do několika skupin. Hraje-li si dítě samo, jedná se o paralelní hry. Dále pak můžeme pozorovat hru asociativní neboli společnou. Dítě se zde učí pracovat společně, pomáhají si. V předškolním věku se již setkáváme s hrou kooperativní, kde jde především o spolupráci. Každé dítě přispívá do hry nějakým svým nápadem. Další dělení může být například podle věku, místa, kde se hra odehrává, počtu hráčů atd (Horká, Syslová, 2011).

Lze zmínit, že k nejvíce užívaným kritériím patří kritérium subjektu hry. Znamená to, že rozlišujeme, kdo si hraje (zvířata, děti, dospělí), patří sem například i hry skupinové nebo individuální. Jako další je kritérium objektu hry. Jedná se o hru s různými objekty, mezi které patří například hračka, zvíře, rostlina aj. Kritérium motivace a životního významu hry. Řadíme sem hry, které například uspokojují potřeby dítěte nebo hry motivované vývojovými potřebami. A poslední kritérium je kritérium způsobu zacházení s objektem hry. Zaměříme se tedy na to, co dítě při hře dělá. Zda například manipuluje s hračkou, nebo něco prohlíží a vyznívá se (Mišurcová, Severová, 1997).

2.5.1 Roger Caillois a jeho třídění her

Dle pana Cailloise jsou čtyři základní principy, které nás motivují a podněcují k tomu, abychom si hráli. Jako první je princip alea – náhoda. Hra je založená na tom, že jsme do hry vybráni pomocí náhody (rozpočítadlo). Vzdáváme se tedy vlastní vůli a čekáme, jaký bude výrok. Princip mimikry – nápodoba, proměna. Dítě na sebe bere cizí podobu. Je to pro něj velmi dobrodružné. Zde se především můžeme setkat se hry námětovými. Učitelka může pro děti připravit nějaké šaty, klobouky. Podpoří tak motivaci hru. Princip ilinx – závrať. Podpora dítěte pomocí klouzaček, kolotočů. Dítě má rádo výšky, vyhledává taková místa, kam je možné lézt. Je nutné stanovit pravidla. Poslední princip agón – zápas, soutěž. Překonání překážek dítěte. Chceme, aby pochopilo pojem výhra, a prohra. Dítě zkouší překonat samo sebe. Role učitelky spočívá v tom, že dítě podpoří. Vysvětlí mu, že se zlepšil, že to dnes dopadlo mnohem lépe. Pochválí ho (Svobodová a kol, 2010).

„Hra nabízí předškolním pedagogům obrovskou škálu vzdělávacích příležitostí, přičemž podmínkou je, že by měli umět se hrou zacházet. Měli by znát zákonitosti her a dokázat jim přizpůsobit činnosti, které dětem nabízejí. Děti do her nemutit, ale vytvářet pro ně příležitosti, které může motivačně umocnit, uvědomí-li si, na jakém motivačním principu je hra postavena“ (Svobodová a kol., 2010, s. 108).

2.6 Motivace a prostory ke hře

V předškolním věku mluvíme především o motivaci, která souvisí s hraním, kreativní a výtvarnou činností, s poznáváním, se sociálními vývoji dítěte v kolektivu jak dětí, tak dospělých a též se sportovními činnostmi (Vřešťálová, 2015).

„Svobodová a kol. ve své publikaci podotýkají, “že znalost motivací může učitelce pomoci vytvořit prostředí podporující hru“ (Svobodová a kol., 2010, s. 103).

Motivaci můžeme rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní motivace je ta, která vychází z dítěte. Je bezprostřední. Díky vnitřní motivaci se rozvíjí a formuluje osobnost dítěte. Vnější motivace vyplývá z okolí, mnohdy nás motivuje jiná osoba (Suchánková, 2014).

Ke klasické motivaci, jako například k nějaké činnosti, můžeme použít například plyšovou hračku, různé předměty, nebo třeba převleky. Z praxe vím, že děti mají rády, když je něco jinak, něco nového. Motivace je dle mého názoru důležitá při mnoha činnostech, zde se tedy jedná o motivaci vnější.

Ke spontánní hře, kterou si dítě vybírá a určuje samo, vede právě vnitřní motivace. Dítě tedy chce, hraje si, protože mu to přináší radost.

To v jakém prostředí si dítě hraje, je důležité nejen pro něho samotného, ale i pro celkovou kvalitu hry. Tam, kde se dítě nebude cítit dobře, si nemůže v klidu hrát a zažívat uvolnění, které mu má právě hra samotná přinášet.

Vnitřním prostorem pro hru je určena zejména mateřská škola a její herní kouty. Můžeme se však setkat s prostorem jako je tělocvična. Ve vnitřních prostorech se nejčastěji odehrávají hry konstruktivní, didaktické, námětové (Masopustová, 2018).

Je velmi důležité, abychom dětem vytvořili takový prostor, kde bude pořádek. To znamená, že dítě samo bude vědět, co kam patří, v prostoru se vyzná a cítí se tam dobře. Děti mají rády řád. Jsou spokojené, když vědí, že jsou věci na svých místech,

vyprávějí nám o tom, co kam patří, a že ony to vědí a rády to uklidí. Toto všechno v nich probouzí pocit vnitřní jistoty, který potřebují. Je dobré, když dítě pochopí, že úklid patří ke hraní a naučí se pokaždé hře si po sobě poklidit. Úklid po hře by se pro ně měl stát něčím samozřejmým. Je velmi důležité, aby každá hračka měla svoje místo, a byla umístěna tak, aby na ni děti při jakékoliv situaci mohly dosáhnout. Také by se jim měla snadno brát a manipulace s ní by měla být lehká. Dítě by si mělo přesně pamatovat, odkud hračku bere. Hračka by měla být v nějakém košíčku, nebo na značkou označeném místě. Rozbité hračky ke spontánní hře příliš nelákají. Nadměrně moc hraček může dítěti ve hře bránit. Může se tedy zdát, že když dítě bude mít okolo sebe příliš hraček, nebude ho zajímat ani jedna, nebo naopak ho budou zajímat všechny, ale ani jedna opravdově (Faltysová, 2014).

Děti využívají pro volnou hru také prostory při pobytu venku, například během procházky nebo na školní zahradě. Objevují se hry pohybové, konstruktivní, manipulační nebo smyslové. Odehrávají se zde převážně hry stejného rázu jako v prostorách vevnitř, jen mají děti k dispozici jiné předměty – hračky. Čímž vznikají nové nápady (Masopustová, 2018).

2.7 Hra chlapců a hra dívek

Od raného dětství se ve většině případů setkáváme s hračkami, které jsou právě určeny našemu pohlaví. Znamená to tedy, že když půjdu vybírat hračku pro holčičku, vyberu panenku nebo například dětský kočárek. Když půjdu vybírat dárek pro chlapce, zaměřím se především na auta nebo roboty. Děti tedy nastupují do školky již s tím, že vědí, jaké hračky jsou určeny pro holky a jaké pro kluky. Ve školce se často setkávám se situací, že holčičky si právě hrají se zmíněnými autíčky nebo třeba dinosaury. Málodky ale vidím chlapce, kteří by si hráli třeba s panenkami.

Domnívám se, že bychom dítěti měli dát prostor k tomu, aby se vyzkoušelo všechny hračky, pokud ono samo chce. Neměli bychom mu tak bránit v jeho vývoji a výběru.

Chlapecká a dívčí hra v sobě tedy skrývá určité rozdíly, které jsou běžné a podporované. Ať už se jedná o rodiče nebo pedagoga, on sám se řídí podle genderových stereotypů. To znamená, že holčičce ke hře nabídneme panenku a chlapeci zase auto (Janošová, 2008).

Pro chlapeckou hru jsou typické například hry s auty nebo hry konstruktivní, kdy něco staví. Hra chlapců se mnohdy může zdát intenzivnější, než hra děvčat.

Chlapci si volí převážně takové hry, kde mohou s něčím manipulovat. Obvykle sem zařazujeme například různé stavebnice. Je psáno, že hra chlapců, je považována za hru divokou až agresivní. (Vágnerová, 2012)

Ráda bych zmínila, že chlapci si také rádi hrají s panenkou, ale přednost dávají například medvídkovi (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

Pro dívčí hru jsou typické panenky a také hra v kuchyňce. U dívek můžeme pozorovat, že jejich hra probíhá mnohdy v klidnějším rázu.

Panenko patří k jedné ze základních hraček pro námětovou hru. Panenko je tedy považována za typickou hračku pro dívky (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

Dívky si obvykle ke své hře vybírají například různé figurky, díky kterým mohou uskutečňovat a rozvíjet dramatizační hry. Lze říci, že děvčátka dávají přednost párovým hrám (Millarová, 1978).

2.8 Role učitele při hře

„Učitelka, která dovoluje využívat čas a prostor k volným hrám dětí podle jejich představ, by měla dokázat ustoupit do pozadí, a přesto být nablízku a umět to vyjadřovat širokou škálou nonverbální komunikace i jednoduchého pozitivně laděného verbalizování toho, co vidí, co se před ní rozvíjí i vrcholí“ (Kořátková, 2005, s. 64).

Každá paní učitelka v mateřské škole by měla být schopna připravovat a nabízet materiál a podněty, které inspirují k volné hře. Pokud je dětmi vyzvána, aby vstoupila do jejich hry, je nutné, aby se do hry vcítila. Není však správné být ve hře dominantní (Kořátková, 2005).

Nejen úkolem pedagogů, ale i rodičů je umět dětem naslouchat. Dále také umožnit jim rozvíjet jejich potenciál a dát jim prostor pro jejich nápady. Je zřejmé, že dítě v předškolním věku se bude rozvíjet především prostřednictvím hry. Není-li umožněno dítěti, aby si hrálo, zaostává ve vývoji. Velmi záleží na přístupu učitelky ke hře. Je nutné, aby se děti pomocí hry správně rozvíjely. Učitelka v rámci hry, pokud si to dítě přeje, vstupuje do různých rolí, které jí dítě samo nabízí. Učitelka při hře pozoruje (usměrňuje, když je to nutné), sleduje, zda se například při hře objevuje dětská

radost, spontaneita či zájem o aktivitu. V režimu mateřské školy se objevují hry jak spontánní, tak řízené. Oba druhy mají veliký význam. Učitelka při těchto hrách prokazuje nezastupitelnou roli (Suchánková, 2014).

I během volné hry je nezbytné nastavit pár určitých pravidel, které je nutné dodržovat. Učitelka by je měla vytvořit ve spolupráci s dětmi. Při případném porušování pravidel je nezbytné si s dětmi sednout a danou situaci vyřešit.

Učitelka při volné hře může plnit hned několik rolí, které popisují níže.

Pozorovatel

Učitel je v roli pozorovatele. To znamená, že do hry nezasahuje. Učitel má pomocí pozorování možnost dozvědět se, jaké jsou zájmy a potřeby dítěte, vztahy mezi dětmi, či jejich problémy.

„Pozorování hry je východiskem pro pedagogicko-psychologickou diagnostiku“
(Kořátková, 2005, s. 65)

Iniciátor

Učitelka sama ví, že hru nabízí s určitým záměrem. Dítě však tento záměr nevnímá, prožívá hru jako svobodnou a užívá si ji. Učitelka dětem přinese například nějaké převleky s tím, že chce procvičit oblékání a svlékání. Děti přitom ale vymyslí spoustu her.

Vedoucí hry

Zde má řídicí roli učitelka. Hry, které dětem nabídne, směřují k určitému cíli, který učitelka sleduje. U této pozice se již nejedná o samostatnou volnou hru, kterou by učitelka jen tak podporovala.

Hráč

Učitelka se vžije do role hráče, to znamená, že určitou hru hraje s dětmi. Děti toto vnímají velice příjemně a berou paní učitelku za svého partnera.

Facilitátor

Nejdůležitější přístup učitele, který se uplatňuje při volné hře. Paní učitelka se stává průvodcem, zasahuje pouze výjimečně, ale je připravena zasáhnout a pomoci. Někdy

improvizuje, hru posouvá a prozkoumává terén. Je velmi nutné, aby učitelka byla opatrná a hru nepokazila (Svobodová a kol., 2010).

3 Hračka

„Ideální hračka nabízí pro dítě různorodé podněty, rozvíjí fantazii, podporuje tvořivost a dovednosti, učí dítě něčemu novému. Hračka má být zdravotně nezávadná, přiměřená dětskému věku i schopnostem, trvanlivosti atd.“ (Soukupová, Vacková, Jaloševská, 2015, s. 4).

Dětská hra je vlastně vážné zaměstnání. V prvních etapách života se totiž jedná o jedinou lidskou aktivitu. Později se však hra stává převažujícím druhem činnosti.

Ale co hračka? Je zbytečná? Je opravdu méně důležitá než třeba rýsovací prkno nebo sporák? Poznatky, které mluví o dětech se závažnými nedostatky v duševním vývoji, ukazují, že hračka je jedna z nejpodstatnějších, těžko nahraditelných činitelů během života dítěte (Jirásek, Vančurová, Havlínová, 1983).

„Většina hraček určitým směrem modeluje skutečnost. Loutky představují lidi stejně tak, jak autíčka a mašinky plní v modelové situaci hry funkci skutečných dopravních prostředků. Stavebnice jsou v menším měřítku stavební prvky tvarových struktur a funkčních celků“ (Jirásek, Vančurová, Havlínová, 1983, s. 7).

Ve hře vytváří dítě z každého předmětu, který je právě zaujal, hračku, jež mu přináší uspokojení jeho citových, badatelských a tvůrčích záměrů, umožňuje mu napodobovat výkony dospělých, děje jeho životního prostředí a skutečnost, která je obklopuje (Titěra a kolektiv, 1963).

Dítě se pomocí hračky učí poznávat tvar, materiál, barvu, velikost a další věci. Učí se například odhadovat množství nebo u zvukových hraček poznat tón. Hračka také rozvíjí fantazii a myšlení dítěte. S hračkou ve hře dítě reaguje na vše, co tuší nebo co poznalo, a buduje svůj svět představ a pojmů. Pomocí hraček se dítě stává například pilotem letadla, řidičem auta, traktoristou nebo také milující maminkou. Pomocí hračky se rozvíjí vlastnosti, které určují jeho vztah nejen k vjemovým (vnějším) morálním hodnotám života, ale i k vnitřním. Proto lze namítnout, že hračka zaujímá ve výchově dítěte nejdůležitější místo (Titěra a kolektiv, 1963).

Hračka nese pro dítě předškolního věku veliký význam. Hračka sama o sobě může být prostředkem k zahájení hry nebo může sloužit jako doplnění či obohacení. Správná hračka by dítě měla obohatit hned v několika faktorech. Například by ho měla rozvíjet v oblasti poznání, tvořivosti nebo jemné motoriky. Hračka má význam také ve funkci socializační. Dítě si pomocí hračky utváří vztahy a přijímá role. Dítě v předškolním věku je schopné, vytvořit si k hračce velmi silný citový vztah (Košátková, 2005).

3.1 Historie hračky, lidové hračky a současná doba

Jako první jsme se s hračkami mohli setkat ve starověkém Egyptě. Patřil mezi ně například dřevěný krokodýl, míč z papyru nebo například hliněné figurky. Z období starého Řecka se dochovaly hračky, mezi které patří například vozíky, figurky vojáčků nebo koníků, to vše bylo určeno jako hračky chlapcům. Dívky si pak mohly hrát s panenkami, které byly zhotoveny z mnoha druhů materiálu. Ať už se jedná třeba o dřevo, mramor nebo hlinu (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

Poznatků o lidové hračce máme nejvíce z 18. století. Tyto hračky byly vyráběny nejen dospělými, ale i samotnými dětmi. Děti si odjakživa tvořily ke své hře hračku. Jednalo se o hračku vytvořeno například z hlíny, ze dřeva nebo různých hadříčků. Těchto hraček se bohužel moc nedochovalo.

Když se však zaměříme na hračky vytvořené dospělými, můžeme je rozdělit hned do několika skupin. Jedná se například o hračky hliněné nebo dřevěné. Hliněná píšťalka, ptáček, nádobíčko pro panenku a mnoho dalšího (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980).

„V současné době si naše děti hrají a používají hračky, jež jsou společné dětem různých národů“ (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980, s. 17).

3.2 Výběr vhodné hračky

Domnívám se, že bychom měli při výběru hračky dbát především na věk dítěte, na možnosti, které se s hračkou můžou dělat, na materiál a bezpečnost.

Při kupování a výběru hračky musíme brát v potaz věk dítěte a jeho tělesnou a duševní vyspělost. Může se stát, že hračka, která je pro dítě vysokou výchovnou hodnotou, může být ale výchovně bezcenná pro děti starší nebo mladší. Proto je nutno říci, že bychom dětem neměli dávat určité hračky předčasně. V nejmladším věku se

u dětí můžeme setkat například s chrastítkem. Panenka, nebo například míč doprovází dítě v každém věku. Dítěti, které se například špatně soustředí a je velmi pohyblivé vybereme například stavebnici nebo loutkové divadlo, které soustředění napomáhají (Elmanová, 1964).

3.3 Druhy a materiál hraček

Tak jako u hry existuje spousta definic, co to vlastně hra je, existuje také spousta rozdělení hraček. Každý autor pohlíží na danou problematiku z jiných hledisek.

Hračky můžeme dělit například podle vzniku, nebo podle toho, jak byly vyrobeny. Příkladem může být hračka, kterou si dítě vyrobí samo. Dále pak na hračky polohotové a hotové.

Hračky můžeme dělit podle materiálu, věku dítěte, uplatnění ve hře, původu nebo pohlaví (Opravilová, Fixl, 1979).

Například Mišurcová a kolektiv (1980) rozdělují hračky do třech skupin na hračky hotové, polohotové a hračky – hmoty.

Hračky tedy lze rozdělit do několika skupin. Jedná se o rozdělení například podle typu hraček (deskové, stolní, lega), dívčí, chlapecké, mechanické hračky, loutky, hračky určené ke vzdělávání a výchově, sportovní (Špíchal a kol, 2014).

„Mnohotvárnosti her odpovídá rozmanitost hraček, a to nejen bohatým výběrem v obchodech s hračkami, ale dnes již velmi početným souborem speciálních hraček pro mateřské školy“ (Bartušková, 1976, s.184).

Druhy hraček můžeme rozdělovat například podle toho, k jaké hře má hračka sloužit. Například k námětovým hrám můžeme dávat různé postavy (panenky), dopravní prostředky, nebo třeba různá zařízení. Mezi hračky vlastní výroby řadíme takové hračky, které si děti samy vyrobí. Jedná se tedy o hračky z různých druhů materiálu. Řadit mezi tyto materiály můžeme například papír, krabice, ale i kaštany nebo mech. Naopak ke konstruktivním hrám budeme používat různé stavebnice nebo lego. K didaktickým hrám můžeme používat například i hračky, které si například paní učitelka vyrobí sama. Jako jsou různé papírové obrázky. Míče, švihadla, kuželky a mnoho dalšího jsou hračky, které použijeme k pohybovým hrám (Bartušková, 1976).

Když hračky roztřídíme, lépe si uvědomíme bohatství dětského inventáře. Je zřejmé, že roztřídění hraček je dle každého autorova názoru trochu jiné (Titěra, 1963).

Podle pana Titěry, dělíme hračky podle věku dítěte na hračky, kojenců a batolat – do 1. roku, mladšího předškolního věku – od 1. do 3. roku, staršího předškolního věku od 4. do 6. roku, školního věku – od 4. do 6. roku a děti nad 10 let.

Pro mě v mé bakalářské práci budou stěžejní hračky v období staršího předškolního věku.

3.3.1 Hračky ve starším předškolním věku

Jedná se o období, kdy si dítě hraje nejvíce. Proto tuto skupinu tvoří takové hračky, které vyplní toto období toho nejintenzivnějšího hraní. Toto období je již takové, že se dítě samo naučilo hrát. Díky vhodným hračkám dokáže tedy vytvořit zajímavé prostředí.

Mnoho pedagogů se shoduje v tom, že hlavní hry v tomto období, jsou hry námětové. Kdy si děti hrají na učitele, lékaře, rodinu a spoustu dalšího. Při všech těchto hrách si dítě osvojuje určité chování. Vzpomíná si, jak se kdo choval, co říkal. Objevují se zde také zručnosti a dovednosti, a to hlavně při hrách se stavebnicemi.

Tuto bohatou činnost podporují ty správné hračky, které rozvíjí osobnost dítěte, sociální vztahy a celkový vývoj dítěte. Patří mezi ně například auta, vlaky, stavebnice, panenky, mozaiky, kuchyňky a mnoho dalšího (Titěra, 1963).

Materiál hraček může být různorodý. Dle mého názoru se velmi dbá na to, z jakého materiálu je hračka vyrobena a zda je pro dítě vhodná. V dnešní době je na trhu mnoho druhů, ze kterých je možno hračku vyrobit.

Hračky z papíru jsou důležité především pro knižní tvorbu. Z papíru můžeme tvořit různé modely například lodí nebo aut. Dítě dokáže z papíru vyrobit mnohdy neobyčejné výrobky. Dřevo je nejstarším materiálem, který se při výrobě hraček používá. Tento materiál je u nás dostupný. Jedná se o přírodní materiál, který má mnoho možností, jak s ním pracovat a využít ho. Hračky z kovu mají často pohybové aparáty. Kov je pevný a všestranně tvarovatelný. Patří sem modely různých aut. Textilní hračky jsou mezi dětmi velmi oblíbené. Setkáme se zde například s panenkami a oblečky. A mimo jiné i s mnoho druhů plyšáků. Tyto hračky jsou měkké na dotek. U dětí vyvolávají příjemný pocit.

„Plyšová zvířátka jsou u dětí velmi oblíbená a poskytují jim více radosti a rozptýlení než tvrdá zvířátka ze dřeva“ (Titěra, 1996, s. 266.).

Posledním materiálem, z kterého je možné hračky vyrábět je plast. V dnešní době se z plastu vyrábí opravdu mnoho druhů hraček. Ať už se jedná o plastová auta, či stavebnice.

Mezi ostatní materiál můžeme zařadit také keramiku, sklo nebo porcelán (Titěra, 1963).

3.4 Požadavky, kritéria a hodnocení hraček

Dle pana Titěry (1963) mezi hlediska pro posuzování hraček patří hlediska ideové a pedagogické, hygienické, výtvarné a estetické, technologické a ekonomické.

Mezi kritéria, kterými se řídíme, řadíme celkový vzhled hračky, bezpečnost a technické parametry, výchovný a vzdělávací přínos hračky a celkové její využití.

„Kvalitu hračky můžeme posuzovat hned z několika hledisek. Dle věku dítěte, využití dětské fantazie, variability a četnosti herních možností, srozumitelnosti, velikosti hračky, vhodnosti materiálu, tvaru a barvy, pevnosti a trvanlivosti, konstrukce a mechaniky a jako poslední bezpečnosti“ (Opravišová, 2016, s. 99-100).

Hračky by měly být bezpečné. To znamená, že musí projít zkouškami. Kritéria nezávadnosti hraček. Můžeme se potkat s hračkami, které mají na sobě právě symbol, že je nesmějí používat děti do 3 let. Pro každou věkovou skupinu jsou stanovena jiná kritéria. Hračka by také měla obsahovat znak bezpečné hračky (Soukupová, Vacková, Jaloševská, 2015).

3.5 Funkce a využití hračky při hře

Již vím, že by hračka měla plnit hned několik funkcí, aby byla pro děti potřebná a užitečná. Během studia jsme si zmínili, že hračky plní funkci motorického stimulu. Hračky by měly také plnit funkci poznání, kdy děti pomocí hračky poznávají okolní svět. Především v případech, kdy jsou hračky napodobeninou opravdových předmětů. Dále pak jsme také zmiňovali funkci socializační a terapeutickou. Důležitou funkci, plní funkce diagnostická. Poněvadž díky ní můžeme poznávat osobnost dítěte.

K prostředí, kde dítě žije, patří hračka. Hračka je prostředkem, který utváří hru dítěte a rozvíjí ji. V prostoru, ve kterém se scházejí děti, vytváříme takové podněty,

kteřé mohou přispět k tomu, aby obohatily jejich rozvojové možnosti. Hračka ovlivňuje a mění generace. Podává obraz o člověku, o jeho chování. Hračky dítěti umožňují a usnadňují pochopit význam lidských činností (Opravilová, 2016).

Hračky, které dítě vidí, mohou vést k tomu, že je zrovna napadne si právě na něco hrát. Nebo ba naopak dítě vymyslí hru, a pak až podle toho vyhledává hračku.

Elmanová (1964) uvádí, že hračka má velmi důležitý význam pro duševní a tělesný vývoj dítěte. Rozvíjí zejména jeho paměť, smysly, myšlení, fantazii, pozornost ale i tvořivost. Je také velmi důležitá pro rozvoj řeči. Hračka utváří povahu jedince a vytváří vztah k okolnímu světu (Krejčová, 2014).

4 Shrnutí

V teoretické části jsem se tedy především zabývala vývojem v období předškolního věku. V tomto období má hra nezastupitelnou roli. Pojem hra byl tedy při mém psaní teoretické části stěžejní. Zaměřila jsem se na význam, druhy i funkce hry. Dále jsem pak také zmínila hry chlapců a hry dívek, kdy jsem se snažila vystihnout znatelné rozdíly. Další částí v mé bakalářské práci byla kapitolka, která se věnovala roli učitelky při spontánní hře. Dále jsem se také zaměřila na pojem hračka, uvedla její význam, druhy, funkce i požadavky, které by správná hračka měla plnit.

5 Vymezení výzkumného problému

Pro svoji praktickou část jsem si zvolila metodu pozorování a rozhovoru. Při pozorování jsem se zaměřovala na děti s povinnou předškolní docházkou. Pozorovala jsem, jakým činnostem se věnují během volných her. Jednalo se o pozorování především v ranních hodinách poté při pobytu venku a po odpočinku. Sama jsem byla zvědavá na výsledek pozorování, i když jsem nějakou představu již měla. Velmi mě zajímalo, zda bude viditelný rozdíl ve hře dětí mezi vesnickou a městskou školkou.

Metodu rozhovoru jsem využila při komunikaci s pedagogickými pracovníky. Výsledky jsem pak dále porovnávala s metodou pozorování.

Toto všechno jsem prováděla ve čtyřech vybraných mateřských školách. Z toho dvě byly mateřské školy na vesnici a dvě ve městě. Při tvorbě pozorovacího archu jsem se zaměřila především na to, aby mi dané výsledky přinesly odpovědi na mé výzkumné otázky.

Ve své praktické části používám fiktivní jména dětí a neuvádím názvy mateřských škol.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit rozdíly volné hry ve vesnických a městských školkách. Dále vypořádat, jaká hračka se při spontánních hrách objevovala nejvíce. Nakonec porovnat, zda se výsledovaná data shodují s výsledky z rozhovorů s pedagogem.

5.2 Výzkumné otázky

Jaké rozdíly jsou ve volné hře mezi dětmi z městských a z vesnických mateřských škol?

S čím a jak si děti v mateřské škole nejraději hrají?

Jaký druh hry u těchto dětí převažuje? (individuální, paralelní, kooperativní..)

Do jaké míry potřebují děti k volné hře motivovat?

5.3 Metody výzkumu

Metodou pro mou práci bylo pozorování a rozhovor s učitelkou. Možnost pro pozorování jsem měla ve čtyřech mateřských školách.

„Pozorování je způsob zkoumání, při kterém se seznamujeme s průběhem nějakého děje, události nebo chování člověka“ (Klindová, Rybářová, 1974, s. 132).

K nejčastějším metodám, které směřují k poznání dítěte, řadíme právě metodu pozorování. Pozorování může být záměrné nebo nahodilé. Jestliže své výsledky při pozorování zaznamenáváme do předem připravených archů, jedná se o pozorování strukturované. Pozorování je vhodné doplnit dalšími metodami například rozhovorem nebo dotazníkem (Syslová, Kratochvílová, Fikanová, 2018).

Rozhovor je metoda, při které klademe otázky, a dotazovaná osoba nám na ně odpovídá. Rozhovor může být skupinový nebo individuální. Jedná se o jednu z metod, která by měla být doplněna ještě další metodou. Při rozhovoru bychom měli navázat důvěrný vztah, měli bychom být klidní a taktní. Otázky, které budeme klást, by měly být správně formulované, aby jim dotazovaná osoba dobře rozuměla (Klindová, Rybárová, 1974).

5.4 Charakteristika mateřských škol

Obě vesnické školky, které jsem při svém výzkumu navštívila, byly jednotřídní. První mateřská škola měla celkově 25 dětí. Ve školce pracovali dva pedagogičtí pracovníci. Pro hru v mateřské škole měly děti prostor při ranních hrách, pobytu venku a odpoledních činnostech. Děti měly ve třídě vytvořené koutky, kde si samy mohly vybrat, s čím a jak si budou hrát. V druhé mateřské škole byl počet dětí 24. Ve školce pracovali tři pedagogičtí pracovníci. Školka využívala prvky programu začít spolu. Děti si mohly hrát ve vybraných koutech. Prostor pro volnou hru měly děti v ranních hrách, při pobytu venku, a při odpoledních činnostech.

První městská mateřská škola, kterou jsem navštívila, byla mateřská škola se 4 třídami. Kapacita třídy, ve které jsem pozorování prováděla, byla 28 dětí. Zde s dětmi pracovali dva pedagogičtí pracovníci. Prostor pro spontánní hru měly děti během ranních her, pobytu venku a taktéž při odpoledních činnostech. Mateřská škola pracovala v programu začít spolu. Pro své poslední pozorování jsem si vybrala mateřskou školu se 6 třídami. Kapacita třídy, ve které jsem opět provedla pozorování, byla 26 dětí. O děti se starali dva pedagogičtí pracovníci. Děti měly pro volnou hru také prostor při ranních hrách, pobytu venku a odpoledních činnostech.

Postup pozorování

Pro své pozorování jsem si vybrala 20 dětí, které jsem sledovala při spontánní hře během celého dne. Zaměřila jsem se na skupinku dětí s povinnou předškolní docházkou. Jednalo se o 10 dětí z dvou městských mateřských škol, kdy děti měly trvalý pobyt právě ve městě. Dále pak 10 dětí bylo z vesnické mateřské školy s trvalým pobytem ve vesnici. Děti jsem v mateřské škole vybírala náhodně, podle předloženého jmeného seznamu.

Děti jsem převážně pozorovala při svých praxích během studia, takže pro mě moje přítomnost v mateřské škole nebyla něčím neznámým.

Z každé mateřské školy jsem si vybrala 5 dětí s povinnou předškolní docházkou. Během jednoho týdne jsem dané děti pozorovala. Každý den jsem se věnovala jednomu dítěti.

Pro své pozorování jsem si vytvořila záznamový arch, který obsahoval šest položek. Patřilo mezi ně jméno dítěte, trvalé bydliště (město či vesnice), preference hraček, činnosti a aktivity, druhy her a motivace ke hře. Arch jsem tvořila tak, abych díky němu mohla dospět k odpovědím na mé výzkumné otázky.

Tab. 1- Záznamový arch k pozorování

Jméno:
Vesnice/město:
<u>Preference hraček:</u>
<u>Činnosti a aktivity:</u> <u>Při ranních činnostech:</u> <u>Při pobytu venku:</u> <u>Při odpoledních činnostech:</u>
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u>
<u>Motivace ke hře:</u>

5.5 Výsledky pozorování

Ráda bych začala s výsledky z pozorování právě z mateřských škol na vesnici.

Mateřská škola č. 1

Pro tuto mateřskou školu jsem si zvolila 5 dětí s povinnou předškolní docházkou. Patřili mezi ně 3 dívky a 2 chlapci. Vybrané děti jsem pozorovala v průběhu jednoho týdne, a to každý den jedno z dětí.

Tomáš

Tomáše jsem pozorovala od samého rána, protože jeho příchod do mateřské školy byl velmi brzký. Hned po přivítání on sám věděl, že chce jít právě do části na koberci a vyhledával konstruktivní hry, především lego a kostky. Z kostek stavěl různé dráhy, po kterých jezdil pomocí aut. Lego využíval ke stavbě hradu a garáže pro auta. U Tomáše se objevovaly také námětové hry, mezi které patřila právě hra na řidiče auta, hra na zápasníka nebo také hra na policii. Během pobytu venku vyhledával Tomáš především hry pohybové. Jednalo se například o hry na honěnou, kde jsem mohla vidět hru na „babu“, ale také třeba hru „Na hlídače“. Při volné hře venku používal také míč, s kterým si s kamarády nejen házel, ale hrál i fotbal. V odpoledních činnostech se zaměřil opět na hru s legem, z kterého stavěl, ale také vyhledával společenské hry, jako je pexeso nebo člověče nezlob se. Tomášek vyhledával hry spíše kooperativní, ale byly chvíle, kdy on sám chtěl a byl rád, že může spontánní hru provádět individuálně.

Tab. 2 - Pozorování Tomáše při volné hře

Jméno: Tomáš
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> lego, auta, kostky,
<u>Činnosti:</u> konstruktivní hry – stavění dráhy (jízda autem), stavby z lega, stavby z kostek, námětové hry – hra na řidiče auta, hra na zápasníka, hra na policii <u>Pobyt venku:</u> pohybové hry (honěná, fotbal), házení (míč), fotbal <u>Odpolední činnosti:</u> lego, společenské hry (pexeso, člověče nezlob se)
<u>Druh hry (individuální, skupinová.):</u> hra kooperativní i individuální
<u>Motivace ke hře:</u> Nemusí být. On sám si hraje.

Eliška

Eliška do mateřské školy přišla kolem sedmé hodiny. Po přivítání s paní učitelkou se vydala do kuchyňského koutku, kde ztvárnila námětovou hru na kuchařku. Připravovala oslavu pro své kamarádky. Využívala tedy nádobíčko, pekla dort a dělala chlebičky. Po chvíli již ale Elišky náplní byla jiná námětová hra, a to právě hra na maminku, která se starala o své miminko. Vozila ho v kočárku a starala se o něj. V kočárku najednou vozila asi 4 panenky, a proto vznikl nápad, že si zahraje na paní učitelku, která učí své děti. Panenky posadila na koberec a začala jim vysvětlovat počty. Během námětových her si Eliška hrála jak sama, tak i s kamarády. Při pobytu venku jsem opět u Elišky zaznamenala celou řadu námětových her. Patřila mezi ně hra v písku, kdy se z Elišky stala paní cukrářka, ale také stavitel soch. Ke hře v zahradním domečku vyhledávala své kamarádky, zde si hrály na rodinu. Během odpoledních činností se opět objevovala hra s kuchyňkou, ale dále také výtvarné činnosti. Eliška kreslila mamince obrázek, aby měla radost, až pro ni přijde do školky. Vyhledávala hry jak individuální, tak kooperativní.

Tab. 3 - Pozorování Elišky při volné hře

Jméno: Eliška
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> kuchyňka, panenky, kočárek
<u>Činnosti a aktivity:</u> hra v kuchyňce – námětová hra na kuchařku, příprava oslavy, hra na školu – pomocí panenek (děti), hra na maminku – panenka – miminko, které se vozí v kočárku <u>Pobyt venku:</u> hry v písku - námětová hra – na cukráře, na stavitele soch, hry v domečku - námětová hra na rodinu <u>Odpolední činnosti:</u> hra v kuchyňce – námětová hra kuchařka, výtvarné činnosti
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> hra individuální i kooperativní
<u>Motivace ke hře:</u> Není potřeba.

Ivanka

Ivanka do školky přišla o půl osmé. Po přivítání bylo vidět, že by si ráda povídala s paní učitelkou. Ona sama nevěděla, s čím si má hrát. Po chvílce se rozhodla, že si půjčí plyšového medvěda. Bylo třeba, aby jí paní učitelka nabídla aktivitu. Na Ivance bylo vidět, že je unavená, proto paní učitelka zvolila prohlížení knížek v relaxačním koutku,

aby Ivanka měla čas se rozkoukat. Ivanka při prohlížení využívala svého plyšového kamaráda jako někoho, komu může obrázky v knížce ukazovat. Ivance byly nabídnuty didaktické hry, ve kterých se mělo skládat a řadit. Bylo vidět, že Ivanku tyto aktivity plně naplňovaly a byla ráda ze svého výsledku a úspěchu. Pobyt venku byl pro Ivanku naplňující, i když si hrála sama, dokázala udělat krásný domeček pro zvířátka z přírodnin. Mezi její aktivity patřilo také prolézání na průlezce. V odpoledních činnostech Ivanka opět vyhledávala didaktické hry. U Ivanky se objevovala hra spíše individuální nebo paralelní, kdy pouze vedle kamaráda seděla.

Tab. 4 - Pozorování Ivanky při volné hře

Jméno: Ivanka
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> knížky, plyšáci, didaktické hry
<u>Činnosti a aktivity:</u> prohlížení knížek v relaxačním koutku, pojmenovává obrázky, vyhledává někoho, kdo si s ní bude prohlížet, hra s plyšáky, didaktické hry – skládání, seřazování <u>Pobyt venku:</u> stavění domečků z přírodnin, hry na prolézače <u>Odpolední činnosti:</u> didaktické hry
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální, paralelní
<u>Motivace ke hře:</u> Je třeba nabídnout aktivity.

Honzík

Honzíkův příchod do mateřské školy byl okolo půl osmé. Po přivítání s paní učitelkou se vydal ke krabici s auty, se kterými si dokázal hrát velmi dlouho. Vymýšlel s nimi různé dráhy, hrál si na závodníky. Při činnostech si hrál se svými kamarády. Poté vyhledával stoleček s kinetickým pískem, kde jsem při hře mohla vyzorovat hry námětové na zmrzlináře a na „Bořka stavitele“. Mezi hrami byly také činnosti, jako je pexeso. Pobyt venku trávil převážně v pískovišti, kde stavěl pevnosti, hrad ale i trať. Vyhledával také pohybové aktivity na prolézače. V odpoledních činnostech byla opět prováděna hra s auty, pro které stavěl různé dráhy. Ale i tentokrát vymyslel hru námětovou, a to právě na opraváře aut. Honzíkovi hry byly jak individuální, tak ale i kooperativní.

Tab. 5 - Pozorování Honzika při volné hře

Jméno: Honzík
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> auta, kinetický písek, společenské hry - pexeso
<u>Činnosti a aktivity:</u> hra s auty na koberci (vymyšlení dráhy, námětová hra na závodníky , hry s kinetickým pískem – hra námětové (na zmrzlináře a „bořka stavitele“) pexeso <u>Pobyt venku:</u> hry s pískem, hry na prolézače <u>Odpolední činnosti:</u> hra s auty – stavění dráhy, hra námětová – opravář aut
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální, kooperativní
<u>Motivace ke hře:</u> Není potřeba.

Lucinka

Lucinka přišla do školky po sedmé hodině. Po přivítání s paní učitelkou volala na svoji kamarádku Amálku, že je hned u ní. Vymyslely společně hru na obchod, ve kterém prodávaly domácí potřeby. Například nádobíčko z kuchyňky, utěrky, ubrusy atd. V kuchyňce také vařily a hostily mě svými uvařenými dobrotami. Objevila se zde také hra na maminku, která chodila s kočárkem se svojí dcerkou. Pobyt venku byl ve znamení opětovné hry s kočárkem, tentokrát však jely společně s kamarádkami na výlet jako maminky. Pro odpolední činnosti Lucinka vyhledávala klidnější aktivity, a to především výtvarné činnosti, kde vyráběla kytičky z papíru a malovala princeznu. Mezi Lucinky hry patřily činnosti individuální i kooperativní.

Tab. 6 - Pozorování Lucinky při volné hře

Jméno: Lucinka
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> kočárek, nádobíčko z kuchyňky, kuchyňka
<u>Činnosti a aktivity:</u> hra na obchod – prodej nádobíčka, utěrek, ubrusů (domácí potřeby), vaření, hra na maminku – námětová hra (chození s kočárkem) <u>Pobyt venku:</u> manipulace s kočárkem, námětová hra – na maminku, na výletníky <u>Odpolední činnosti:</u> výtvarné činnosti (malování, vyrábění)
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální, skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Nemusela být.

Mateřská škola č. 2

Pro své pozorování jsem opět náhodně vybrala 5 dětí, které jsem během celého týdne pozorovala. Každé dítě jsem pozorovala v určitý den. Jednalo se o 3 dívky a 2 chlapce.

Filípek

Filípek do mateřské školy přišel před půl osmou. Po pozdravu s paní učitelkou k němu přišli kamarádi a nabídli mu, ať si s nimi jde hrát. Filípek neváhal a s kamarády si šel hrát rád. Nejdříve pro svou hru vyhledali pěnové kostky, z kterých stavěli dům. Objevila se zde námětová hra na stavitele. Dále jsem mohla zaznamenat hru konstruktivní, a to stavění dráhy pro auta. Poté proběhla hra s dinosaury. Při pobytu venku vyhledával Filípek hry kooperativní, a to především hry jako fotbal nebo vybíjená. Po odpoledním odpočinku Filípek s kamarády využil lego, pomocí kterého postavil domeček pro dinosaury. U Filipa převládala především hra skupinová.

Tab. 7- Pozorování Filipka při volné hře

Jméno: Filípek
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> pěnové kostky, auta, dinosauři
<u>Činnosti a aktivity:</u> námětová hra na stavitele – stavění domu z kostek, konstruktivní hry – stavění dráhy – jízda autem, hra s dinosaury <u>Pobyt venku:</u> kooperativní hry – fotbal, vybíjená <u>Odpolední činnosti:</u> hra s dinosaury, hra s legem – stavění
<u>Druh hry (individuální, skupinová.):</u> skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Námět od kamarádů.

Valerie

Valinka do školky dorazila po sedmé hodině. Následně po pozdravu s paní učitelkou odešla ke stolečku, kde vyhledávala právě kreslení. Nakreslila krásný obrázek, na kterém byla ona a její maminka u moře. Dále pak pro svou hru u stolečku využila hru se stavebnicí Cheva. Po nějaké době odešla na koberec, kde si sama hrála na námětovou hru, a to na doktora, využívala přitom dětské zdravotní pomůcky. Valinka mi řekla, že si hraje na pana doktora, protože u něj byla a on byl moc hodný a chtěla by být jako on. Venku převládaly hry s pískem, dále pak prolézání na průlezce a stavění domečků z přírodnin. V odpoledních činnostech Valinka v poklidu seděla u stolečku a prohlížela

si společenské hry, mezi které patří například pexeso. I když se jednalo o hru ve více lidech, Valinka k sobě nikoho nevyhledávala. Lze říci, že při činnostech Valerie převládala především hra individuální.

Tab. 8 - Pozorování Valinky při volné hře

Jméno: Valerie
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> kreslení, stavebnice, zdravotní pomůcky
<u>Činnosti a aktivity:</u> kreslení, stavebnice Cheva, námětová hra na doktora – nemocnice – zdravotní pomůcky <u>Pobyt venku:</u> hra s pískem, prolézání na průlezce, stavění domečků z přírodnin <u>Odpolední činnosti:</u> Činnosti u stolečku – společenské hry (pouze prohlížení)
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje, hraje si sama.

Lukáš

Lukášek do mateřské školy přišel před půl osmou. Pozdravil paní učitelku a vydal se pro modelínu. Dlouhou dobu si s modelínou hrál. Tvořil z ní město, ale i zvířátka. Objevilo se i skládání puzzle a stolní hra, kde mě poprosil, abych si s ním zahrála. Pro pobyt venku Lukášek vyhledával především hry individuální, a to hry v písku a pobíhání po zahradě. Po odpoledním odpočinku Lukášek svou hru započal u kinetického písku, z kterého zkoušel vytvářet různé věci. Ovšem po chvíli mi bylo řečeno, že z modelíny se mu to dělá lépe, a proto pro svou hru vyhledal opět modelínu. U Lukáška převládá především individuální hra. Nemá potřebu si s někým hrát. Je spokojený, když si věci může dělat sám podle sebe.

Tab. 9 - Pozorování Lukáše při volné hře

Jméno: Lukáš
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> modelína, puzzle, stolní hry
<u>Činnosti a aktivity:</u> hra s modelínou – tvoření města, zvířátek, skládání puzzle, stolní hry <u>Pobyt venku:</u> hry v písku, běhání <u>Odpolední činnosti:</u> kinetický písek, modelína
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje, hraje si sám, ale ví, s čím si chce hrát.

Kristýnka

Kristýnka do školky přišla po půl sedmé a bylo vidět, že je unavená. Po pozdravu zamířila do relaxačního koutku, ve kterém po určitou dobu prohlížela knížky a vyhledávala obrázky v časopise, které mi chodila ukazovat. Dále se pak zaměřila na hru kooperativní, a to při činnosti s figurky zvířátek, kdy s kamarádkami stavěly zoo a pomocí figurek si na zoo i hrály. U této činnosti vydržela velmi dlouho a pořád ji napadaly různé náměty, jak hru obohatit. Ať už třeba jen to, že koupily do zoo nové zvířátko, nebo přišlo na svět nové mládě. Pro pobyt venku zvířecí nálada přetrvávala a dívky vymyslely námětovou hru na zvířátka. Kristýnku to velmi bavilo. Kristýnka celkově při pobytu venku byla velmi aktivní a vyhledávala pohyb. Po odpoledním odpočinku využila činnost u stolečku, modelování. Ale poté se také vrátila ke hře s figurky zvířátek. U Kristýnky převládala hra kooperativní, ale postřehla jsem i hru individuální.

Tab. 10 - pozorování Kristýnky při volné hře

Jméno: Kristýnka
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> knížky, časopisy, figurky zvířátek
<u>Činnosti a aktivity:</u> prohlížení knížek, vyhledávání zajímavých věcí v časopisu, hra s figurky zvířátek na zoo – stavění zoo <u>Pobyt venku:</u> námětová hra – na zvířátka, pohybové aktivity <u>Odpolední činnosti:</u> hra s figurky, modelování
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální i kooperativní
<u>Motivace ke hře:</u> Nemusela být.

Elenka

Kolem půl osmé přišla do mateřské školy Elenka, která už ve dveřích mamince hlásila, že se těší, až si zase bude hrát s tím domečkem. Po pozdravu s paní učitelkou zamířila Elenka k domečku pro panenky, kde strávila mnoho času. Mezi další hry patřily hry námětové, především na rodinu. Hra v kuchyňce u Elenky měla také velmi důležitou roli. Připravovala v ní oběd pro celou rodinu a pozvala tedy všechny kamarády ze školky. Na zahradě při pobytu venku stále pokračovala hra na kuchařku, ale nyní se vařilo z přírodnin. Elenka využila pro pobyt venku také míč, se kterým si s kamarády házela a různě s ním manipulovala. Elenka pravidelně odcházela po odpočinku domů brzy, proto její hra trvala jen pár minut, a to znovu u domečku pro panenky. Elenka určitě vyhledávala spíše hry kooperativní.

Tab. 11 - Pozorování Elenky při volné hře

Jméno: Elenka
Vesnice/město: Vesnice
<u>Preference hraček:</u> domeček pro panenky, panenky, kočárek, kuchyňka
<u>Činnosti a aktivity:</u> hra s domečkem pro panenky, hra námětová – na rodinu, hry v kuchyňce – příprava oběda pro rodinu <u>Pobyt venku:</u> námětová hra – na kuchařku (vaření z přírodnin), manipulace s míčem (házání, chytání) <u>Odpolední činnosti:</u> hra s domečkem pro panenky
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> kooperativní
<u>Motivace ke hře:</u> Náměty od kamarádů.

Nyní se podíváme na výsledky z mateřských škol ve městě.

Mateřská škola č. 3

Opět jsem pro své pozorování vybrala 5 dětí, 1 chlapec a 4 dívky. Pro každého z nich jsem měla vyhrazený jeden den v týdnu, abych naplno mohla proniknout do jejich hry.

Vojta

Vojta do školky dorazil po sedmé hodině. Po příchodu a pozdravu s paní učitelkou se vydal na koberec, kde začal manipulovat s loutkovými hračkami. Nejdříve si všechny loutky pozorně prohlížel, následně začal bez váhání hrát divadlo. K Vojtovi se přidávali další kamarádi. Po odehrání divadla Vojta využil pro svou volnou hru auta. S auty jezdil různé závody a manipuloval s nimi. Pro pobyt venku si Vojta vybral auta, na kterých mohl jezdit. Zkoušel jezdit různé slalomy, hrál si na řidiče autobusu. Po odpočinku Vojta opět využil hry s auty a hry s maňásky. U Vojty jednoznačně přetrvávala skupinová hra.

Tab. 12 - Pozorování Vojty při volné hře

Jméno: Vojta
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> loutkové hračky, auta,
<u>Činnosti a aktivity:</u> námětová hra – na herce – hraní divadla, hry s auty <u>Pobyt venku:</u> hry s auty (námětová hra – řidič autobusu), hry s míčem <u>Odpolední činnosti:</u> hry s maňásky, hry s auty
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje.

Karolínka

Karolínka dorazila do školky až skoro ve tři čtvrtě na osm. Po příchodu zvolila pro svou hru činnost u stolečku, a to především výtvarnou. Malovala si, kreslila, stříhala, ale i lepila. Od Karolínky jsem dostlala vyrobené krásné sluníčko. Mezi tyto činnosti patřily také omalovánky, které Karolínka sama vyhledala a měla zájem s nimi pracovat. Při pobytu venku se její činnost nejvíce ubírala k malování klacíkem do hlíny. Po spinkání Karolínka odchází brzy domů, a proto její hra u kinetického písku byla velmi krátká. U Karolínky převládají opravdu individuální hry, kdy ona sama je šťastná.

Tab. 13 - Pozorování Karolínky při volné hře

Jméno: Karolínka
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> pomůcky k výtvarné výchově
<u>Činnosti a aktivity:</u> práce u stolečku – malování, kreslení, omalovánky, stříhání, lepení <u>Pobyt venku:</u> malování klacikem do hlíny <u>Odpolední činnosti:</u> hry s kinetickým pískem
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje, bylo vidět, že je ráda, když si může sama hrát.

Lenka

Lenka do mateřské školy přišla v sedm hodin. Po přivítání s paní učitelkou se vydala do divadelního koutku. Zde vyhledávala loutky, s kterými si povídala. Hlavní činností Lenky byla hra v roli, kdy se Lenka oblékala do šatů a hrála si na to, že je víla, ale i princezna Elsa. Společně s kamarádkami zahrály plyšovým kamarádům divadlo a poté taky i s loutkami. Další činností, která se u Lenky během spontánních her objevila, byla hra s kinetickým pískem. Pobyt venku byl ve znamení pohybu a pohybových her. Nechyběla ale ani hra v zahradním domečku. V odpoledních činnostech se Lenka věnovala hrám konstruktivním, a to právě se stavebnicí Merkur. Lenka pro svou volnou hru využívala jak hry individuální, tak kooperativní.

Tab. 14 - Pozorování Lenky při volné hře

Jméno: Lenka
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> loutky, plyšáci, kostýmy kinetický písek
<u>Činnosti a aktivity:</u> hra v roli – oblékala se do různých šatů a hrály si, že je víla, princezna Elsa, atd. plyšákům zahrála divadlo, poté i pomocí loutek, hry s kinetickým pískem <u>Pobyt venku:</u> pohybové hry, hry v domečku <u>Odpolední činnosti:</u> konstruktivní hry – hry se stavebnicí Merkur
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> kooperativní i individuální
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebovala.

Zuzanka

Příchod Zuzanky byl ve čtvrt na osm. Po přivítání s paní učitelkou se Zuzana zeptala, zda si může jít hrát na koberec. Pro svou hru zvolila stavění domečku z molitanových kostek. Domeček několikrát přestavovala. Kuchyňka byla dalším místem pro Zuzančinu hru, kdy Zuzana vařila oběd a přinesla ho panenkám. Zeptala se jich také, jak jim chutnalo a zda jsou spokojené. Při volné hře venku vyhledávala volnou hru v zahradním domečku, kde si hrála s ostatními především na rodinu. Po odpočinku se opět věnovala hře v kuchyňce, dokud nepřišla maminka. Pro Zuzanku jsou typické jak hry individuální, tak skupinové.

Tab. 15 - Pozorování Zuzanky při volné hře

Jméno: Zuzana
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> molitanové kostky, nádobíčko, panenky
<u>Činnosti a aktivity:</u> stavění domu z molitanových kostek, přináší nádobíčka z kuchyňky – hraní na oběd, panenky – zastupují roli návštěvy, mluví s nimi <u>Pobyt venku:</u> hry v domečku – hra na rodinu <u>Odpolední činnosti:</u> hry v kuchyňce
<u>Druhy hry (individuální, skupinová.):</u> individuální i skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Není potřeba.

Tereзка

Tereзка do mateřské školy přišla před půl osmou. Po pozdravu s paní učitelkou stála na místě a rozhlížela se. Paní učitelka ji chvilku nechala prostor, aby se rozkoukala. Když však viděla, že si pořad neví rady, nabídla Terezce činnosti u stolečku, kdy se Tereзка celá rozzářila a řekla, že by si ráda malovala. Vyndala si tedy pastelky a voskovky a namalovala krásné obrázky. Jeden věnovala paní učitelce a jeden mně. Později Tereзка začala pracovat i s modelínou. Při pobytu venku Tereзка zamířila ke stromu, kde sbírala popadané klacíky a tvořila z nich obrazce a různé výtvary. Nechyběla ani hra s pískem nebo jízda na koloběžce. Po odpočinku se Tereзка věnovala didaktickým hrám u stolečku. Tereзка při svých činnostech pracovala spíše sama než s někým. Mnohdy využívala hru, kdy vedle kamaráda pouze seděla.

Tab. 16 - Pozorování Terezky při volné hře

Jméno: Terezka
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> výtvarné potřeby, didaktické hry
<u>Činnosti a aktivity:</u> činnosti u stolečku – výtvarné činnosti (maluje, modeluje) <u>Pobyt venku:</u> hry s přírodninami – tvorba z klacíků, hry s pískem, koloběžky <u>Odpolední činnosti:</u> didaktické hry u stolečku
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální, paralelní
<u>Motivace ke hře:</u> Musela jsem ke hře malinko motivovat.

Mateřská škola č. 4

I v poslední mateřské škole jsem si pro své pozorování vybrala 5 dětí, které jsem během 5 dnů pozorovala. Každému dítěti jsem se věnovala jeden den. Sledovala jsem 2 dívky a 3 chlapce.

Tadeáš

Tadeáškův příchod do mateřské školy byl brzký. Po příchodu a pozdravu s paní učitelkou se Tadeášek vydal na koberec, a to právě ke hře s legem. Z lega stavěl různé domy, garáže a slalomy. Ke hře využil také auta, s kterými slalomy projížděl a hrál si na řidiče auta, ale i na řidiče autobusu, který veze děti do školy. Velká část jeho hry byla také věnována polikarpové stavebnici. Při této volné hře je nutná zvýšená pozornost učitelky MŠ a dbání na bezpečnost. Pobyt venku byl pro Tadeáška především zajímavý pískem, ve kterém si mohl stavět například cesty pro auta. Mezi jeho dalšími činnostmi nechyběly hry pohybové. Tadeášek rád jen tak běhal nebo skákal přes různé překážky. V odpoledních činnostech se Tadeášek opět věnoval hře s legem a jeho další zajímavou činností bylo stavění obrázků z pet víček. Tadeášek vyhledával jak hry skupinové, tak individuální. I když skupinové hry u Tadeáška převládaly.

Tab. 17 - Pozorování Tadeáška při volné hře

Jméno: Tadeáš
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> lego, auta, pet víčka, polikarpová stavebnice
<u>Činnosti a aktivity:</u> skládá z lega, staví garáže, hraje si, že je řidič autobusu, hry s polikarpovou stavebnicí <u>Pobyt venku:</u> hry s pískem (stavění cesty pro auta), pohybové aktivity <u>Odpolední činnosti:</u> lego, stavění obrázků z pet víček
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální i skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Hraje si sám.

Michal

Michal do školky přišel v půl osmé. Po pozdravu s paní učitelkou se vydal k polikarpové stavebnici. Je nutné, při této volné hře na děti více dohlížet a celkově dbát na bezpečnost. Michal byl velmi šťastný, že si se stavebnicí může hrát. Nevyužil však jen ji, ale jeho hra směřovala také ke kostkám, ze kterých si stavěl dráhu, aby po ní mohl jezdit autem. Při pobytu venku se objevovaly zejména pohybové aktivity. Patřil mezi ně fotbal, vybíjená a hra „Na jelena“. Michal stále vyhledával někoho, kdo si s ním bude dávat závody. V odpoledních činnostech si Michal vybral stavění ze stavebnice Cheva. Tvořil různé domy, roboty a garáže. U Michala výrazně převažovala aktivita ve skupinách.

Tab. 18 - Pozorování Michala při volné hře

Jméno: Michal
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> polikarpova stavebnice, auta, kostky - dráha
<u>Činnosti a aktivity:</u> stavění ze stavebnice, jízda autem po dráze <u>Pobyt venku:</u> závody v běhu, pohybové hry – fotbal, vybíjená, „na jelena“ <u>Odpolední činnosti:</u> stavění ze stavebnic Cheva
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje.

Klárka

Klárka do školky přišla poměrně déle, až před osmou hodinou. Po přivítání s paní učitelkou si zvolila svoji hru u kinetického písku. Hrála si, že sází květiny do záhonů a stará se o své políčko. Pobyt na zahradě směřoval k opětovnému hraní s pískem, kde Klárka stavěla hrad a dělala bábovičky, které pak počítala. Klárka si také při pobytu venku hrála se svými kamarády s míčem. V odpoledních činnostech se Klárka věnovala hrám v domečku, ale také stavebnicím Cheva. U Klárky se objevovala hra skupinová i individuální.

Tab. 19 - Pozorování Klárky při volné hře

Jméno: Klárka
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> kinetický písek,
<u>Činnosti a aktivity:</u> hraje si, že sází květiny do záhonu, stará se o své políčko <u>Pobyt venku:</u> hry v písku (stavění hradu, báboviček), hry s míčem <u>Odpolední činnosti:</u> hry v domečku, stavebnice Cheva
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální, skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje.

Ivan

Příchod Ivánka byl sám o sobě velmi akční. Už při příchodu skoro zapomněl pozdravit paní učitelku a hned běžel ke krabici s auty. Jeho náplní při volné hře bylo především běhání po třídě a ježdění auty. Pobyt venku byl pro Ivánka obzvláště důležitý. Bylo vidět, že on sám je rád, když se může proběhnout. Ivánek si venku hrál s kamarády na honěnou, na Mrazíka a sluníčko, ale i na Cukr, káva. Po odpoledním odpočinku se Ivánek věnoval opět hře s auty a tentokrát i stavbě dráhy. U Ivánka převládaly spíše hry skupinové, bylo vidět, že kamarády vyhledává. Nějaké činnosti zvládl vykonávat i individuálně.

Tab. 20 - Pozorování Ivana při volné hře

Jméno: Ivan
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> auta
<u>Činnosti a aktivity:</u> běhá po třídě, jezdí s auty <u>Pobyt venku:</u> pohybové aktivity (honěná, cukr, káva, mrazík a sluníčko, míčové hry) <u>Odpolední činnosti:</u> auta, stavění dráhy
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> individuální, skupinová
<u>Motivace ke hře:</u> Ví, co chce dělat, ale mnohdy se nejedná o smysluplnou hru.

Elenka

Elenka do mateřské školy dorazila ve čtvrt na osm. Po přivítání se vydala ke stavebnicím Cheva, kde začala stavět domečky a ploty. Elenku napadlo, že by ke hře mohla využít figurky zvířátek a domečky stavět právě pro ně, pak vznikl další nápad, že jich udělá více, aby mohla mít svoji zoo. Po dokončení této hry, když již měla zoo postavenou a zvířata šla spát, využila pet víčka z kterých stavěla obrazce. Při pobytu venku trávila čas hrou v domečku a pohybovými aktivitami. V odpoledních činnostech se věnovala především hře se stavebnicí Cheva. U Elenky převládala hra spíše kooperativní, ale i individuální.

Tab. 21 - Pozorování Elenky při volné hře

méno: Elenka
Vesnice/město: Město
<u>Preference hraček:</u> stavebnice Cheva, figurky zvířátek, pet víčka
<u>Činnosti a aktivity:</u> ze stavebnic stavění domečku pro zvířátka – hraní na zoo, z pet víček skládá na koberci různé obrázky <u>Pobyt venku:</u> hry v domečku, pohybové aktivity <u>Odpolední činnosti:</u> hry se stavebnicemi
<u>Druh hry (individuální, skupinová..):</u> skupinová i individuální
<u>Motivace ke hře:</u> Nepotřebuje.

5.6 Shrnutí výsledků pozorování

Ve všech čtyřech mateřských školách jsem pochopila, že dítě je opravdu osobností, na kterou musíme nahlížet individuálně a pomáhat mu naplnit jeho potřeby, které on sám chce uspokojit.

Musím říci, že spoustu dětí vědělo, s čím si chce hrát a bylo vidět, že je volná hra, kterou si ony samy vybraly, plně naplňuje. U některých dětí bylo nutné pomocí přímé motivace maličko dítěti pomoci, a zkusit mu nějakou hru nabídnout.

U dětí se velmi objevovaly hry námětová, hry se stavebnicí, hry v kuchyňce, hry konstruktivní a hry s kinetickým pískem. Velmi jsem si všímala radosti dětí při pobytu venku, kde jim opravdu stačil volný pohyb a na jejich tvářích byla vidět spokojenost.

V odpoledních činnostech mé pozorování končilo právě odchodem dítěte, kdy se jednalo třeba o velmi brzká odcházení, a paní učitelky mě informovaly, že děti odchází poměrně často po odpoledním odpočinku brzy.

U dětí se objevovaly převážně skupinové hry, ale i individuální, kdy dítě chtělo mít svůj klid na to, co právě dělá. Objevila se i hra paralelní, kdy si děti hrály opravdu jen vedle sebe.

Domnívám se, že to, jakou hru si dítě vybere, ovlivňuje mnoho faktorů. Například když postavím doprostřed třídy klouzačku, všichni se budou chtít jít klouzat. Já se zaměřila právě na to, aby dítě žádný faktor neovlivňoval. Tedy aby si svou činnost vybral bez jakékoli motivace.

Postup rozhovoru

S pedagogy mateřských škol jsem udělala rozhovor. Vykonávala jsem ho v klidné části dne, kdy jsme mohly být s paní učitelkou samy bez dětí. Klid a příjemný prostor je pro rozhovor velmi důležitý. Paní učitelce jsem pokládala otázky, které jsem zhotovila tak, aby byly srozumitelné. Odpovědi jsem si zaznamenávala do svého připraveného archu. Byla jsem velmi ráda za poskytnuté informace, protože vyplývají z dlouhodobého pozorování dítěte učitelem. Data, která jsem zjistila pomocí rozhovoru, porovnám s metodou pozorování.

Rozhovor je jedna z nejvíce používaných metod kvalitativního výzkumu. Při rozhovoru používáme otevřené otázky. Já ve své práci použila polostrukturovaný rozhovor, poněvadž jsem měla otázky předem připravené (Švaříček, Šed'ová, 2014).

Otázky k rozhovoru:

Jaký druh hry u dítěte převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

Myslíte si, že je rozdíl ve volné hře u dětí na vesnici a u dětí z města? Pokud ano, jaký?

5.7 Výsledky rozhovoru

S výsledky začnu nejdříve opět ze dvou vesnických školek, a poté se zaměřím na výsledky ze školek mateřských.

Mateřská škola č. 1

V první mateřské škole mi paní učitelka odpovídala na otázky, které si týkaly Tomáše, Elišky, Ivanky, Honzíka a Lucinky.

Paní učitelky jsem se na konci rozhovoru zeptala, zda si myslí, že si hraje jinak dítě z vesnice a jinak dítě z města. Její odpověď zněla.

„Myslím si, že ne. Domnívám se, že je spíše vše o osobnosti dítěte a o něm samém. A ne o tom, kde žije.“

Při rozhovorech s paní učitelkou jsem zjistila, že Tomášek si hraje spíše ve skupince, preferuje lego a auta, a rád využívá námětové hry například na policii a na řidiče. Eliška si také hraje ráda ve skupince. Dává přednost panenkám a kuchyňce a ráda si hraje na kuchařku. Ivanka je tichá, společnost nevyhledává. Velmi ráda si prohlíží knížky. Dále také vyhledává činnosti u stolečku, kde pracuje s didaktickými hrami. Honzík si rád hraje ve skupině. Mezi jeho oblíbenou hračku patří především auta, s kterými si hraje nejraději. Lucinka využívá hry skupinové a ráda si hraje s věcmi z kuchyňky. Námětová hra na kuchařku a maminku patří k jejím oblíbeným.

Mateřská škola č. 2

I zde jsem provedla rozhovor s paní učitelkou, který se týkal Filípka, Valerie, Lukáše, Kristýnky a Elenky. Rozhovor se opět prováděl v klidné části, abychom se mohly obě soustředit.

Na konci rozhovoru jsem paní učitelce položila otázku, zda si myslí, že si dítě z vesnické školky hraje jinak, než dítě ze školky městské. Její odpověď zněla takto.

„Myslím si, že v dnešní době už velký rozdíl ve volné hře mezi dětmi z města a vesnice příliš není, v době internetu, mobility (děti se bez problémů dostávají s rodiči autem do města poměrně často) se rozdíl stírají. Musely by to být děti z nějaké samoty, z rodiny hodně tíhnoucí k přírodě, pak by tam asi rozdíl byl.“

Dle rozhovorů s paní učitelkou jsem si zaznamenala tyto poznámky. Filípek si především hraje s kamarády. K jeho oblíbeným hračkám patří pěnové kostky a dinosauři, s kterými vymýšlí různé aktivity. Valerie vyhledává hru spíše individuální, ale jsou chvíle, kdy se ráda zapojuje do hry kooperativní. K jejím činnostem patří například stavění z pet víček nebo výtvarné činnosti. Lukášek si převážně hraje s jedním kamarádem. Převládá u něho především práce s modelínou. Kristýnka využívá skupinových her. Ráda ale pracuje s knížkami, které si prohlíží a komentuje je. Vyhledává pohybové aktivity. Elenka si také ráda hraje ve skupině. Preferuje panenky a kočárek a využívá námětových her.

Mateřská škola č. 3

Zde jsem s paní učitelkou provedla rozhovor, který se týkal Vojty, Karolínky, Lenky, Zuzanky a Terezky. Rozhovor jsme prováděly po směně paní učitelky, abychom na něj měly klid a dostatek času.

I paní učitelce z této mateřské školy jsem položila otázku, zda si myslí, že si dítě z vesnické školky hraje při volné hře jinak, než dítě ze školky městské. Odpověď zněla.

„Domnívám se, že by zde mohl nepatrný rozdíl být. Třeba v tom, že děti z vesnice vidí maminku na zahrádce, jak sází brambory, zalévá květiny, nebo pleje. Kdežto děti, které bydlí ve městě, takovéto věci vidí třeba jen občas u babičky, která na venkově bydlí. Tím pádem dětem z vesnice je tato činnost blíže, a proto se mnohdy objevuje v námětových hrách.“

Díky rozhovoru s paní učitelkou jsem se dozvěděla, že Vojta vyhledává především skupinové hry. Mezi jeho oblíbené hračky patří auta, kterým rád staví dráhy a hraje si přitom na závodníka. Karolínka dává přednost hře individuální. Ráda využívá kinetický písek a panenky. Lenka využívá hry spíše kooperativní. Ráda si hraje na divadlo, kdy využívá kostýmů nebo s panenkami. Zuzanka si také hraje ráda především ve skupině. Předměty z kuchyňky a hraní v ní je pro Zuzanu velmi důležitou aktivitou. Tereza si hraje spíše sama. Velmi ráda tvoří, ať už z papíru nebo například venku z přírodnin.

Mateřská škola č. 4

V poslední mateřské škole jsem prováděla rozhovor, který si týkal Tadeáška, Michala, Klárky, Ivana a Elenky. S paní učitelkou jsme pro rozhovor našly takovou chvíli, aby nám oběma vyhovovalo prostředí a cítily jsme se dobře.

I této paní učitelce jsem položila otázku, zda si myslí, že je rozdíl hry u dětí v mateřské škole městské a v mateřské škole vesnické. Její odpověď byla.

„Nemyslím si, že je ve volné hře nějaký rozdíl.“

Dle zaznamenaných dat z rozhovoru jsem zjistila, že Tadeášek si hraje především ve skupině. Ke svým hrám velmi často využívá auta a lego. Michal vyhledává taktéž hry ve skupině. Polikarpovou stavebnici Michal při své hře využívá nejčastěji. Klárka si také hraje ve skupině. Ráda používá kostky, a při pobytu venku především preferuje hru s pískem. Ivanova hra je především kooperativní. Ivánek využívá ke své hře auta, ale je velmi aktivní, vyhledává tedy mnoho pohybu. Elenka preferuje stavebnice a figurky, které využívá k dalším činnostem. Hraje si především ve skupině.

5.8 Shrnutí výsledků rozhovoru

Celkový rozhovor mě utvrdil v tom, že je vždy dobré nahlížet na určitou věc z více hledisek a zajímat se o to, jak to vidí i někdo jiný.

Vykonanými rozhovory jsem zjistila, že děti mají obvykle svojí oblíbenou činnost, nebo hračku, s kterou si hrají skoro každý den, ale volnou hru doplňují i jinými činnostmi.

Pozorování netrvalo příliš dlouho, ale i tak se ukázalo, že když dítě preferuje nějakou hračku nebo hru, mnohdy se při každé volné hře objeví. Ať už jen na pár minut, nebo na delší časový úsek. Proto jsme se z části s paní učitelkou ve výpovědích shodovaly.

6 Zhodnocení výzkumu

Dle vysledovaných dat a pomocí rozhovoru jsem měla možnost odpovědět si na výzkumné otázky. Metoda pozorování umožňuje získat základní data. Pro validní a komplexní informace jsem metodu doplnila o rozhovor. Při využití doplňující metody rozhovoru lze získat konzistentní data v oblasti naplnění cíle mé bakalářské práce. V praxi jsem měla možnost se seznámit se systematickým způsobem práce učitelek, které využívají metodu analýzy výsledků činností. Jedná se o portfolio dětí, ve kterém se shromažďují jejich práce, jež umožňují sledovat dílčí pokroky dítěte v jeho vývoji. Tato metoda pomáhá doplňovat případné limity výzkumné metody pozorování.

Hlavním cílem bylo zjistit, zda jsou rozdíly ve volné hře na vesnici a ve městě. Dle vypořádaných dat jsem zjistila, že rozdíl není nijak znatelný. Avšak si myslím, že toto všechno vyplývá především z osobnosti dítěte, tedy z toho, jaké dítě momentálně pozoruji a jaké je. Velikou roli hraje také prostor a zázemí, ve kterém dítě vyrůstá, je rozdíl, zda dítě žije v bytě, nebo v domě se zahradou. Také zda více času tráví například u babičky na vesnici, i když pochází z města, nebo na výletech, a jaký přístup má k internetu. Děti z vesnice například využívaly při pobytu venku ke své hře přírodniny stejně, jako děti z města. Vypořádaná jsem, že děti z města vyhledávají více hry konstruktivní, mezi které patří lego a různé stavebnice. Například stavebnice Merkur a Cheva, a třeba i polikarpová stavebnice, kterou měla k dispozici jedna z městských mateřských škol. Děti z vesnice si naopak více rády kreslí, malují, modelují a vyrábějí.

Děti si při své hře hrají většinou ve skupinkách, kdy se jedná o kooperativní hry. Tak jako my potřebujeme občas chvilku klidu, tak i děti při své hře mnohdy potřebují pár minut jen pro sebe, proto byla vidět i hra individuální. Zřídka se u pozorovaných dětí objevila hra paralelní. Dle odborné literatury vím, že děti v tomto období již vyhledávají opravdu ke své hře především své kamarády.

Jsem ráda, že jsem jak ve vesnických, tak městských mateřských školách mohla vidět námětovou hru, měla opravdu velmi významnou roli při volných hrách.

Mnohokrát se objevovala, a tedy velmi často jsem ji do svého archu zaznamenávala. Objevovaly se i hry konstruktivní, hry v roli, hry didaktické i hry společenské. Mezi námětové hry patřily například hry na rodinu, kuchařku, doktora nebo opraváře. Hry se stavebnicemi a stavby z kostek se také často vyskytovaly. Hry jsou detailnější a celkově propracovanější.

Velice mě překvapil přístup dětí ke spontánní hře. Děti se na hru převážně těšily a věděly, s čím si právě budou hrát. Na jejich tvářích bylo vidět uspokojení, které jim hra přináší. Po dvakrát se stalo, že paní učitelka musela dítěti činnost nabídnout. A také po dvakrát namotivovali dítě ke hře jeho kamarádi.

Hračky se objevovaly při hře opravdu ve velkém množství. Ve vesnických školkách dávaly děti přednost výtvarným pomůckám. Při pobytu venku hrál významnou roli míč, stejně tak i u dětí ve městě. Děti z města dávaly přednost stavebnicím. Mnohdy jsou hračky v tomto období pouze doplňkem k vymyšlené hře.

7 Shrnutí

Ve své praktické části jsem tedy použila metodu pozorování a metodu rozhovoru. Pro pozorování jsem měla připravený záznamový arch, kam jsem své odpovědi vpisovala. Při rozhovoru mi paní učitelky odpovídaly na otázky, které jsem jim kladla.

Díky praktické části jsem více pronikla do opravdové hry dětí jak z vesnických, tak městských mateřských škol.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zaměřit se na spontánní hru dětí s povinnou předškolní docházkou. Myslím si, že jsem se ve své práci zaměřila na spontánní hru dostatečně, a ještě více jsem se utvrdila ve svém tvrzení, že je volná hra v předškolním věku velmi důležitá.

V teoretické části jsem se zaměřila na vývojové období dítěte předškolního věku, kdy se vyvíjí a zdokonaluje především hrubá a jemná motorika, myšlení a řeč. Dále jsem se ve své práci seznámila s pojmem hra, především pak spontánní hra, která patří k jedné z nejdůležitějších činností dítěte v tomto věku. Hra má dítěti přinášet radost, potěšení a uvolnění. Role učitele při hře může mít několik podob, patří mezi ně například role pozorovatele, vedoucího, hráče, iniciátora nebo facilitátora. Hračka byla také důležitým tématem v mé bakalářské práci. Měla by být nezávadná a v dítěti by měla rozvíjet fantazii a tvořivost. Jelikož je již o tomto tématu napsaných mnoho prací a existuje spousta publikací, mohla jsem ke své práci čerpat z velikého množství informací a udělat si tak o tématu dostatečný přehled.

V praktické části jsem měla možnost pomocí pozorování proniknout do hry ještě více. Vypořizovaná data jsem zaznamenávala do předem připravené tabulky. Poté jsem je porovnávala s daty z rozhovoru s učitelkou. Víím, že každé dítě je osobností a každé dítě vnímá hru jinak. Spontánní hra je často ovlivněna tématem, o kterém si v mateřské škole zrovna povídají, dále pak také aktivitami, které děti dělaly například během víkendů. Velmi potěšena jsem byla přístupem dětí ke spontánní hře, kdy nadšení a zápal do hry byl velmi intenzivní. Rády do své hry promítají takové situace a činnosti, které znají, dělaly je a rády na ně vzpomínají.

Mým cílem bylo také zjistit, zda se objevují rozdíly ve hře v mateřských školách na vesnici a ve městě, kdy jsem pomocí pozorování a rozhovoru zjistila, že rozdíly jsou v dnešní době již nepatrné. Ale dle vypořizovaných dat se konstruktivní hry objevovaly spíše u dětí z města, a naopak více si vyráběly a tvořily děti z vesnice. U dětí převažovala také kooperativní hra, kdy děti ke své činnosti vyhledávaly partnera. Radily se, jak bude jejich hra probíhat, a vymýšlely spousta nových činností. Hry byly detailnější a promyšlenější. Hračka se při hře objevovala převážně ve formě stavebnic, výtvarných potřeb a kuchyňského nádobíčka. Mnohdy se stávala doplňkovým

prostředkem, kdy dítě hru započalo a hračku si vzalo až během aktivity. Hračky také používaly k rozvoji námětových her.

Seznam použité literatury

- BAMBASOVÁ, Marie (2013). *Tematická stimulace volné hry u předškolních dětí v mateřské škole* [bakalářská práce]. Praha: Pdf
- BARTUŠKOVÁ, Marie a kol. (1976) *Pedagogika předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 64-34-02
- CAIATI, Maria, DELAČOVÁ Světlana a MULLEROVÁ Angelika (1994). *Volná hra: zkušenosti a náměty*. Praha: Portál. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-7178-011-1.
- ČAČKA, Otto (2000). *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-7239-060-0
- DUPLINSKÝ, Josef (1993). *Hra a hračka z pohledu psychologa*. Praha: Polygrafia ISBN 0031-3815.
- ELMANOVÁ, Olga (1964). *Dítě a hračka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Rodičům o výchově dětí.
- FALTYSOVÁ, Erika (2014). *Výchova ke hře a hračky*. Informatorium 3 -8. – ISSN 1210-7506. – Roč. 21, č. 10, s. 21-23
- FIXL, Viktor a OPRAVILOVÁ Eva (1979). *Současná hračka*. Praha: Odeon. Soudobé české umění.
- HLADÍKOVÁ, Lenka (2018). *Hra dítěte v předškolním věku* [bakalářská práce]. Hradec Králové: Pdf
- HORKÁ, Hana a SYSLOVÁ Zora (2011). *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5467-7.
- JANOŠOVÁ, Pavlína (2008). *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2284-9.
- JIRÁSEK, Jaroslav, VANČUROVÁ Eva a HAVLÍNOVÁ Miluše (1983). *Hrajeme si doopravdy*. Praha: Avicenum
- KLINDOVÁ, Luboslava a RYBÁROVÁ Eva (1974). *Vývojová psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa (2005). *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0852-3
- KREJČOVÁ, Miroslava (2014). *Výzkum oblíbených hraček u předškolních dětí* [bakalářská práce]. České Budějovice: Pdf
- MASOPUSTOVÁ, Táňa (2018). *Hra a její vliv na vývoj dítěte*. [bakalářská práce] Plzeň: Pdf
- MAZAL, Ferdinand (2000). *Pohybové hry a hraní*. Olomouc: Hanex. ISBN 80-85783-29-0
- MILLAR, Susanna (1978). *Psychologie hry*. Praha: Panorama. Pyramida (Panorama)

- MIŠURCOVÁ, Věra a SEVEROVÁ Marie (1997). *Děti, hry a umění*. Praha: ISV, Psychologie (ISV). ISBN 80-85866-18-8.
- MIŠURCOVÁ, Věra, FIŠER Jiří a FIXL Viktor (1980). *Hra a hračka v životě dítěte*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Knihy pro rodiče.
- OPRAVILOVÁ, Eva (1988). *Dieťa sa hrá a spoznáva svet: metodika rozvíjania detí v materskej škole: učebnica pre 3. ročník skupín študijných odborov 76-40-6 učiteľstvo pre materské školy*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- OPRAVILOVÁ, Eva (2016). *Předškolní pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.
- OPRAVILOVÁ, Eva a GEBHARTOVÁ Vladimíra (1998). *Zima v mateřské škole*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-268-8.
- PRŮCHA, Jan a KOŤÁTKOVÁ Soňa (2013). *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0495-4
- RYBÁROVÁ, Eva a KLINDOVÁ Luboslava (1974). *Vývojová psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství
- ŘÍČAN, Pavel (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-829-5-
- SKORUNKOVÁ, Radka (2013). *Základy vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-253-9
- SUCHÁNKOVÁ, Eliška (2014). *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0698-9
- SVOBODOVÁ, Eva a kol (2010). *Vzdělávání v mateřské škole – Školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-774-9
- SYSLOVÁ Zora, KRATOCHVÍLOVÁ Jana a FIKAROVÁ Táňa. (2018) *Pedagogická diagnostika v mateřské škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1324-6
- ŠPLÍCHAL Václav, OTAVOVÁ Marie a PECHÁČKOVÁ Miroslava (2014). *Nekonečný svět české hračky*. Pelhřimov: Nová tiskárna. ISBN 978-80-7415-092-0
- ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ Klára (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.
- TITĚRA, Daniel (1963). *Hračky: konstrukce a výroba*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury
- VÁGNEROVÁ, Marie (1999). *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-803-4
- VÁGNEROVÁ, Marie (2000). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0
- VÁGNEROVÁ, Marie (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, ISBN 978-80-246-2153-1.

VYMĚTAL, Jan (1999). *Lékařská psychologie*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství. ISBN 80-86123-08-1

Elektronické zdroje

KANTOROVÁ, Dana (2017). Rozvoj jemné a hrubé motoriky u dětí. *ProMaminky.cz* [online] [cit. 26-04-2021] Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/clanky/rozvoj-a-vychova-ditete-106/rozvoj-jemne-a-hrube-motoriky-u-deti-predskolniho-veku-610>

MONATOVÁ, Lili (1972). *Základní výchovné funkce dětské hry: sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity* [online]. Brno: Filozofická fakulta brněnské univerzity. [cit. 26-04-2021] Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/112902/I_PaedagogicaPsychologica_07-1972-1_16.pdf?sequence=1

Rodiče a jejich děti: Charakteristika vývoje dítěte předškolního věku. *Rodiče a jejich děti*. [online]. [cit. 27-04-2021] Dostupné z: https://www.rodice-a-deti.cz/charakteristika-vyvoje-ditete-predskolniho-veku?fbclid=IwAR_30-IOKXhzUwXe5QPdf-v1qxV_uVPAxj_FjqnXDkGAMjy6btOBXDWDreRM

SOUKUPOVÁ, Věra, Irena K. VACKOVÁ a Helena JALOŠEVSKÁ. (2015) Správná hračka pro děti i pro přírodu. *Rosa – společnost pro ekologické informace a aktivity* [online]. České Budějovice: ekoporadna Rosa. [cit. 27-04-2021] Dostupné z: <http://www.rosacb.cz/wp-content/uploads/2015/10/spravna-hracka.pdf>

VŘEŠTÁLOVÁ, Andrea (2015). Motivace dětí v mateřské škole. [online] *deti.mensa.cz* [cit. 26-04-2021]. Dostupné z: <https://deti.mensa.cz/index.php?pg=odborne-informace--skolni-vzdelavani--skupinova-vyuka&aid=46>

Seznam tabulek

Tab. 1- Záznamový arch k pozorování.....	34
Tab. 2 - Pozorování Tomáše při volné hře	35
Tab. 3 - Pozorování Elišky při volné hře.....	36
Tab. 4 - Pozorování Ivanky při volné hře.....	37
Tab. 5 - Pozorování Honzíka při volné hře	38
Tab. 6 - Pozorování Lucinky při volné hře.....	38
Tab. 7- Pozorování Filipka při volné hře.....	39
Tab. 8 - Pozorování Valinky při volné hře	40
Tab. 9 - Pozorování Lukáše při volné hře	41
Tab. 10 - pozorování Kristýnky při volné hře	41
Tab. 11 - Pozorování Elenky při volné hře.....	42
Tab. 12 - Pozorování Vojty při volné hře.....	43
Tab. 13 - Pozorování Karolínky při volné hře.....	44
Tab. 14 - Pozorování Lenky při volné hře.....	44
Tab. 15 - Pozorování Zuzanky při volné hře.....	45
Tab. 16 - Pozorování Terezky při volné hře.....	46
Tab. 17 - Pozorování Tadeáška při volné hře.....	47
Tab. 18 - Pozorování Michala při volné hře.....	47
Tab. 19 - Pozorování Klárky při volné hře.....	48
Tab. 20 - Pozorování Ivana při volné hře	49
Tab. 21 - Pozorování Elenky při volné hře.....	49

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Rozhovor v mateřské škole č. 1

Rozhovor o Tomášovi

Jaký druh hry u Tomáška převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Tomášek si hraje spíše ve skupince, ale najdou se chvíle, kdy si hraje sám.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Určitě lego a auta.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Rád si hraje na policii a na řidiče. Má rád pohybové aktivity.“

Rozhovor o Elišce

Jaký druh hry u Elišky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Eliška si hraje spíše ve skupince.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Eliška preferuje panenky a kuchyňku, velmi často ji s tím vidím.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Ráda si hraje na kuchařku, neustále nám něco vaří. S panenkami hodně jezdí v kočárku.“

Rozhovor o Ivance

Jaký druh hry u Ivanky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Ivanka je tichá, kamaráda ke své hře nevyhledává.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Ivanka si ráda prohlíží knížky. Je to její ranní rutina, než se rozkouká. Hodně si k sobě bere plyšáky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Ráda skládá, řadí, zkoumá. Spíše tedy vyhledává činnosti u stolečku, kde pracuje s didaktickými hrami.“

Rozhovor o Honzíkovi

Jaký druh hry u Honzíka převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Honzík si určitě hraje více ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Jednoznačně auta. Jak bych to jen řekla, Honzík je do nich blázen.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

Honzík hodně využívá hry s auty, vždy ho napadne něco nového, co s auty pávě bude dělat.

Rozhovor o Lucince

Jaký druh hry u Lucinky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Lucinka využívá spíše hry skupinové.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Všechny věci z kuchyňky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„U Lucinky se hodně objevuje námětová hra. Třeba na kuchařku, nebo na maminku.“

Příloha č. 2 – Rozhovor v mateřské škole č. 2

Rozhovor o Filípkovi

Jaký druh hry u Filípka převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Filípek si určitě rád hraje s kamarády“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Dinosaury a pěnové kostky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Často si hraje s pěnovými kostkami, z kterých staví dům. Přebývá u něho i hra s dinosaury.“

Rozhovor o Valerii

Jaký druh hry u Valerie převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Spíše sama, ale má dny, kdy si raději hraje s kamarády.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Výtvarné potřeby. Valinka velmi ráda maluje.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Mimo práce u stolečku, ráda staví například z pet víček.“

Rozhovor o Lukášovi

Jaký druh hry u Lukáše převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Záleží, zda má kamaráda ve školce nebo ne. Když zde není, hraje si sám.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Má rád kinetický písek a modelínu.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Většinou si hraje právě s modelínou.“

Rozhovor o Kristýnce

Jaký druh hry u Kristýny převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Spíše využívá skupinových her.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Kristýnka vnímá jako svoji hračku knížku, velmi ráda si knížky prohlíží.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Nejen, že si ráda prohlíží, ale i naopak vyhledává hry právě pohybové.“

Rozhovor o Elence

Jaký druh hry u Elenky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Elenka si určitě spíše hraje ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Především panenky a kočárek. Elenka preferuje typické holčičí hračky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Ráda si hraje na maminku a na rodinu.“

Příloha č. 3 – Rozhovor v mateřské škole č. 3

Rozhovor o Vojtovi

Jaký druh hry u Vojty převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Vojta určitě vyhledává skupinové hry.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Jednoznačně auta.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Staví rád dráhy, aby po nich mohl jezdit s auty. Rád si hraje na závodníky a na řidiče.“

Rozhovor o Karolínce

Jaký druh hry u Karolínky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Karolínka je jedna z těch dětí, které si rádo hraje samo.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Kinetický písek a panenky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Karolínka ráda využívá klidnější činnosti, mezi které patří například kinetický písek.“

Rozhovor o Lence

Jaký druh hry u Lenky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Jak kdy, ale spíše si hraje s někým.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Loutky a kostýmy, ráda se strojí. No a taky panenky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Na divadlo, objevuje se u ní velmi často hra v roli. Ale také hry s panenkami.“

Rozhovor o Zuzance

Jaký druh hry u Zuzanky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Převážně ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Snad všechny věci z kuchyňky mají u Zuzanky roli hračky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Především ráda vaří v kuchyňce a hraje si na kuchařku.“

Rozhovor o Terezce

Jaký druh hry u Terezky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Terezka si hraje spíše sama.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Terezka velmi ráda tvoří, takže tedy hlavně výtvarné pomůcky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Ráda maluje, ale hraje si i s pískem a venku miluje přírodniny, z kterých staví.“

Příloha č. 4 – Rozhovor v mateřské škole č. 4

Rozhovor o Tadeášovi

Jaký druh hry u Tadeáše převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Spíše ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Hodně často lego a auta.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Rád si staví z lego a jezdí autem. Kolikrát vidím, že si hraje například na řidiče, který musí dopravit zákazníka na nějaké místo.“

Rozhovor o Michalovi

Jaký druh hry u Michala převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„S někým, tedy ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Polikarpovou stavebnici.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Michal by si opravdu velmi rád a často hrál právě s polikarpovou stavebnicí.“

Rozhovor o Klárce

Jaký druh hry u Klárky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Kostky, venku pak převládá hra s pískem.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Ráda si hraje s pískem a staví.“

Rozhovor o Ivanovi

Jaký druh hry u Ivánka převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„Převážně s někým, tedy ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Především auta.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Iváněk je velmi čilý, pro svou hru potřebuje především pohyb. Rád si tedy hraje venku například na honěnou.“

Rozhovor o Elence

Jaký druh hry u Elenky převládá? (individuální, paralelní, kooperativní..)

„S někým, tedy ve skupině.“

Jakou/jaké hračku/hračky podle Vás při volné hře obvykle využívá?

„Především stavebnice a figurky.“

Na co, s čím a jak si při volné hře často hraje?

„Ráda si hraje se stavebnicemi, využívá kostky ke stavbě domů, třeba pro zvířátka.“